

אונקלוס

שמות יב בא

קע

עֶשֶׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְבֵי תֹאכְלוּ
מִצֵּת עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ
בְּעֶרְבֵי: יֵשׁ שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֵר לֹא
יִמָּצֵא בְּבֵתֵיכֶם כִּי | כָּל־אֹכֵל
מִחֻמֶּצֶת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא
מֵעַדְתּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּגֵר וּבְאֻזְרַח
הָאָרֶץ: ד כָּל־מִחֻמֶּצֶת לֹא תֹאכְלוּ →

בארבעא עשרא יומא לירחא
ברמשה תיכלון פטירא עד
יומא עסרון וחד לירחא
ברמשה: יט שבעת יומין חמיר
לא ישתכח בבתיכון ארי כל
דיכול מחמעה וישתצי אנשא
ההוא מבנשתא דישראל בגירא
ובצירבא דארעא: כ כל מחמעה

הוא
מרון
הרין
זרעא
הרין
בניסן

זרים,
את
זמרו,

קורה
מיזין
זחס
את
ולם.
אלה
זאמר
אלה
זעזע

זמרה
זר ר'
זמשל
זמן
זומן
זמירה
זחז
זחד

ז יוס
זמין
זזרת
ז על
ז יוס

ז של

רש"י

לקט בהיר

לאותו הדור: (יח) עד יום האחד ועשרים. למה
נאמר, והלא כבר נאמר שבעת ימים^ט, לפי שנאמר
ימים, לילות מנין, תלמוד לומר עד יום האחד וגו'
(סס): (יט) לא ימצא בבתיכם. מנין לגבולין^{טז},
תלמוד לומר (י"ג ז') בכל גבולך, מה תלמוד לומר
בבתיכם, מה ציחק צרשותך חף גבולך צרשותך, ולא
חמנו של נכרי שהוא אלל ישראל ולא קבל עליו
אחריות (מכ"ג): כי כל אכל מחמצת. לענוש כרת
על השאור^{יז}, והלא כבר ענוש על החמץ^{יח}, אלא שלא
חאמר, חמץ שראוי לאכילה ינוש עליו, שאור שאינו
ראוי לאכילה לא יענוש עליו, ואם ענוש על השאור ולא
ענוש על החמץ הייתי אומר שאור שהוא מחמץ
אחרים ענוש עליו, חמץ שאינו מחמץ אחרים לא יענוש
עליו, לכך נאמרו שניהם (מכ"ג - ב"א ז'): בגר
ובאזרח הארץ. לפי שהנס נעשה לישראל, הולרך
לרבות* את הגרים (מכ"ג): (כ) מחמצת לא
תאכלו. אזהרה^{י"ט} על אכילת שאור: כל מחמצת.

שינוי נוסחאות - לכתוב

ע) רבנו קי"ח כאל ומיסר להביא סיפא דקרא, ומשבו רביס
שכוונתו על פסוק הסמוך שבעת ימים שאור לא ימלא
בבתיכם (הגם שלא יתכן שהרי רש"י בלשון "כבר" נאמר),
אלל במכילתא הובא הפסוק בשלימות שבעת ימים מלוא
מאכלו, ופי' דברי רש"י והמכילתא הם עו"ה: צריך אמה
לדעת, וכבר כחצנו זאת שאין עונשין אלא א"כ מהירין,
כלומר כל מקום שכחוב צמורה ענוש צריך אמה למלוא גם
אזהרה, וכתיב (ט"ו) כל אוכל חמץ ונכרתה וכו' מיום
הראשון עד יום השביעי, הרי לך ענוש כרת על אכילת חמץ
כל ז', אלל אזהרה על ז' ימים לא מנינו אלא אומרו שבעת
ימים מלוא מאכלו שפירושו אלל לא חמץ, הרי לך אזהרה,
ועמה קשה להס לרו"ל שאמר הכחוב כאל בערב מאכלו מלוא
עד יום האחד ועשרים, בשלמא מה שאמר בערב מאכלו
מלוא כבר אמרנו שאינו מיותר שכל לקבוע חובה ללילה
הראשון, אלל מה שגמר אומר עד יום האחד ועשרים מיותר
הוא, שאם נא להזהיר על אכילת חמץ כל ז' הלא כבר הזהיר
באומרו שבעת ימים מלוא מאכלו, ומירלו ז"ל שהכחוב ראה
לכלול גם הלילות לאזהרת אכילת חמץ (ג"א -

צל"ד): (עא) חיצת גבולך יש לה ג' פירושים, א) פעמים פירושו אחותך הכולל ביתו חלרו שדהו כרמו וכו'. ב)
פעמים פירושו רשותך ואין נפ"מ באמה מקום הוא כל שרשותך וכפר לעשות בו כרונך הרי הוא בגבולך, יכול להיות שמונה
בביתך אעפ"כ אינו בגבולך לפי שאינו שלך, ולהפך אפילו הוא בחצר חבךך יכול להיות בגבולך כשאתה בעליו והוא באחריות
שלך. ג) חצר של חבךך הסמוך לחצרך, כלומר מקום שאלל רשותך סביב סביב נקרא גבולך, וזוה חבין דברי רש"י שהם דברי
רו"ל במכילתא (לא כן בגמ') שאם לא יאמר הכחוב אלא בית הייתי אומר ששאר גבולין חוץ מבית דהיינו חצר שדה וכרם
אינם בכלל האיקור, וא"כ קשה יאמר גבולין שהוא כל אחותו ובכללו יהיה גם הבית, לזה תירלו שיתור חיצת בבתיכם נא
לגלות פי' האמיתי של חיצת גבולך, שהרי ציחק צרשותך שהוא צרשותך (משא"כ גבולך) כמו כן גבולך פירושו מה שצרשותך
וכפר, ואין פירושו אחותך ואין נפ"מ באמה מקום הוא מונח, אלא הדבר מלוי אם אחריותך עליו או לא, יכול להיות מונח
בביתך ואמה פטור עליו, ויכול להיות שהוא מונח אלל הגוי ואמה חייב עליו, ופירוש הכחוב הוא ולא יראה לך חמץ אשר
בגבולך (רא"ם - ד"ד): (עב) מחמצת הוא לשון הפעיל שהוא מחמץ את אחרים, וזה שאור שנוטנים בעיסה כדי שיחממך
מהר (רא"ם): (עג) וכל שכן שאור שחממו קשה שמחמץ אחרים: (עד) פי' כי בכחוב הקודם לזה כתיב הענוש ולא

R. Simon

1

דענין מצג ככורית - האכילת זרקא
שאר זרקא - אגזי מוכי ירקד ין שהוא פניחוס ז"ל

בְּכֹל מוֹשְׁבֵי תֵיכֶם תֹּאכְלוּ מִצֹּת: פ' חמישי
 כא וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מִשְׁכּוֹ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן
 לְמִשְׁפַּחְתֵיכֶם וְשַׁחֲטוּ וְהִפַּסְתֶּם:
 כב וּלְקַחְתֶּם אֲגַדַּת אֲזוּב וּטְבַלְתֶּם

פ'א תיכלון בכל מותבניכון
 תיכלון פטירא: כא וקרא משה
 לכל סבי ישראל ואמר קחון
 אתגנידו וסיבו לכון (מן בני)
 ענא לזרעיתכון וכוסו פסרא:
 כב ותסבון אגרת אזוב ותטבלון

ברקא דבמנא ותרון
 ותרון ספיא מן דמי
 ואתון לא תפקון אנ
 ביתה עד צפרא: כג
 לממחי ית מצרים ויחו
 על שקפא ועל תרון ס
 על תרעא ולא ישבו
 למיעל לבתיכון
 כד ותטרון ית פתג

לקט בהיר

רש"י

האזהרה (רא"ם): עה) מיבת כל ריבוי הוא
 (רא"ם): עו) שאם כפשוטו שחייב לאכול מנה אפילו
 בחוצה לארץ פשיטא הוא, הלא אין מנוח זו תלויה בארץ אלא
 חובת גברא הוא, ואם משום שנאמר על מצות ומרוצים
 יאכלוהו (פי' את הפסח) צריך לומר שאפילו בחו"ל שאין
 פסח חייב במנה (וכמו שהקשו התוס') היה לו להוסיף בכל
 מושבותיכם לעיל כשנאמר בערב תאכלו מצות בכל מושבותיכם
 (ג"א), אלא ודאי צא גם לומר שמעשר שני (או זיכוריים)
 שאין ראוי לאכול בכל מושבות, שמיד צבא לירושלים שוב אין
 פודין אותם, אין יוצאים בו ידי חובת אכילת מנה אפילו
 בירושלים (רא"ם): עז) זה דעת ת"ק במכילתא, והוא
 פשוטו ליישב הכפל, אלא שקשה קצת, כי פשוט הוא שמי

להביא^י את תערוכתו (מכילת - פסחים מ"ג): בכל
 מושבתיכם תאכלו מצות. זה צא ללמד^י שחכא
 ראוי להאכל בכל מושבותיכם, פרע למעשר שני וחלות
 תודה (שאינם ראויים להאכל בכל מושבות אלא
 בירושלים) (מכילת): כח) משכו. מי שיש לו לאן
 ימשוך^י משלו (כס): וקחו. מי שאין לו יקח מן השוק
 (כס): למשפחותיכם. שה לבית אבות^י:
 (כז) אזוב. מין ירק שיש לו גבעולין^י: אגדת
 אזוב. ג' קלחין^י קרויין אגודה (פירי י"א ע"ג): אשר
 בסף. בכלי (מכילת - אונקל), כמו (מ"ב י"ב י"ד) ספית
 כסף^י: מן הדם אשר בסף. למה חזר ושנאו, שלא

חאמר עזילה אחת לשלש
 אשר צסף שחכא* כל
 בסף^י, על כל הגע
 תצאו וגו'. מגיד שמאח
 לחבל אינו מבחין צין ל
 רשות למחבלים הוא, שגל
 חיתו יער (מכילת): כג)
 ודלג^י: ולא יתן המז
 לבח^י, כמו (ברא' י"א ז'
 שני טעמות ושתיה

שיש לו שאין צריך לקנות ומי שאין לו יקנה, לזה הביא למעלה בפסוק ו' דעת ר' אלעזר הקפר משכו ידיכם מע"ז וכו', שגם
 זאת קרוב לפשוטו, והיה נצרך לנו שם לתת טעם על פי פשוטו (ג"א): עח) כבר הוכחנו לעיל בפסוק (ג) שה לבית אבות
 מיחור אומרו שה לבית שפירוש שה לבית אבות שמנות קרבן פסח הוא בחבורת אנשי הבית הדריס ביחד איש ואשתו ובני
 ביתם, לזה אמר רבינו כאן שפירוש למשפחותיכם היינו הך, גם הוסיף מיבת "שה", לפי שאין הוא שם כולל לכל בהמה דקה
 ושה הוא שם פרטי, לזה אמר שאין האמור כאן הכוונה על שה האמור למעלה (רא"ם), עוד אפשר שהכוונה היא במה
 שהוסיף מיבת "שה", כי אין למשפחותיכם אין לו שחר, שלא לקחו צאן לכל משפחה אלא שה לקחו כל אחד, לזה אמר שמיבת
 צאן נקשר למעלה, וקחו לכם צאן, פי' כלל ישראל יקחו צאן, ומיבת למשפחותיכם בעצמה פירושה שה לבית אבות, כלומר
 נשאר מיבת "שה" נכח (ד"ד): עט) כל הירק בכללותה נקרא קלת, וגבעול הוא כמו קנה וקש העולה מן השורש ובראשו
 העלים והזרע, ואוחז בידו הגבעולין וטובל בדם את העלים שנראשו: פ) באבות פ"ג יש צ' גרסאות אם ג' הוה אגד או
 ה', ותפש רבינו כת"ק במס' פרה שצריך ליקח ג' קלחים ולכל הפחות יהיה בכל קלח גבעול אחד, ולרוב פעמים יש בו צ' וג'
 גבעולין (רש"י סוכה י"ג): פא) כר' עקיבא ולא כר' ישמעאל שאמר אין סף אלא אסקופה (רא"ם):

אור החיים

כא. ויקרא משה לכל זקני ישראל. והגם כי ה'
 אמר אליו דברו אל כל עדת
 ישראל, יהיה פירושו כמאמר (ויקרא ד' י"ג) ואם
 כל עדת ישראל ישגו שיאמר על הזקנים כמו
 שמפורש במקומו (בחורת כהנים סס), ויאמר

אור בהיר

קבה) פי' קודם אמר משה לזקנים, ואחר כך חזר המאמר עצמו לכל ישראל.

ולעשות ולזה היה מדב
 ידבר בנחת ובדרך המת
 שיכיו נון

קבו) זה יהיה פירוש ויאמר

כל שעה פרק שני פסחים

לו

עין ספר
נר מצוה

3

האוכל נבילה ביום הכפורים. שוגג: פטור. מחטאת דלן איסור יום הכפורים חל על איסור נבילה ואם זו ביום הנבילה אפילו הכי הימה אסורה קודם יום הכפורים משום אכר מן החי: מידי בלבד כתיב. קרא משמע דכל מי שאיסור חמץ נהגה בו אחת יולא בו משום מלה: מי שנאכל באנינות. הורה אור

האוכל נבילה ביום הכפורים. פ"ה אפילו נתבטלה ביום הכפורים לא חיילא עלה איסור יוה"כ דהרי הוה עלה איסור אכר מן החי וקשה לר"י דהא כי פקע איסור אכר מן החי יחול עלה איסור יום הכפורים ונבילה בבת אחת דמודה רבי שמעון ב'איסור בבת אחת ומיהו יל אפילו נתבטלה ביום הכפורים לא חייל עלה איסור יום הכפורים דאיסור שאין זכות הוה ביה גמי מעיקרא ואכתי לא פקע מינה*:

עוני קרינן ביה. והא דנבי לולב (פ"ה דף טז.) כ"ע מודו דכפת כתיב ולא אמר כפות קרינן וילמדך שני לולבים ליטול אור"י משום דהסם סמדין אקרא פרי עץ הדר דלא משמע אלא חד לכך מודו הסם כ"ע דדרשינן מסורת*:

במקום זרוזים איתא. והא הכא במנחת מאפה תנור מיירי שהיה נילובה בפוסרים ואוחה מלן שנכללת בעזרה ושאר מנחה שנכללת בעזרה לפי שהנילה הייתה בכלי שרת ו"ל גוס מאפה תנור היו לטן בעזרה סמוך לתנור של קודש שלא תחמין ורבינו אפרים בר אפרים הגבור מפרש דע"כ היו לטן אוחה בעזרה לפי שהיו מודדין אוחה בעשרון של קודש כדחקן בפירק שמי מרות (בבבא טז.) עשרון מה היה משמש בו מודד לכל המנחות*:

כלל המנחות* **קרא** מרור שאין ביכורים. וליכא למימר מרור היינו וים שהוא מר כדדרשינן (בבבא דף קז:) והנה עלה זית ערוף בפיה אחרת יונה יהא מוזהבית מרורים כוית וכו' דלקמן (דף טז.) אמר מרור דומיא דמלה מה מלה מין זרעים אף מרור כן ועוד שזית האילן מר ולא הפרי כדמשמע עלה זית ואמרין גמי (מכילתא פ' בשלה) ויורכו ה' עץ זהו זית שאין מר בלילות כוית*:

לעולם בחלבא כדאמר רבינא כעין תורא שרי הכא נמי כעין תורא: ושזין שאין את העיסה בפושרין: מאי שנא ממנחות* דתנן "כל הכנחות נילושות בפושרין" (ומשתמרין) שלא יחמצו אם אמרו בורזיון יאמרו בשאין זרוזין אי הכי מילתת נמי ליתת אלמה *אמר רבי זירא אמר רבה בר ירמיה אמר שמאל יחמין של מערות אין לותרין אותה לישא בורזיון איתא לותרתה ליחא בורזיון ולישה מי איתא בורזיון והכתיב "ויצק עליה שמן וגו' והביאה" *אל הבה* *מקמיצה ואילך מצות כהונה לימד על יציקה ובלילה שבשירה בכל אדם לישא נהי דבורזיון ליתא במקום זרוזין איתא דאמר מר בלילה כשירה בור "חוץ לחומת עזרה פסולה לאפוקי ליתתה דאינה בורזיון ולא במקום זרוזין ומאי שנא ממנחת העומר דתניא "מנחת העומר לותרתן אותה וצוברין אותה ציבור שאני והנו רבנן יכול יוצא אדם ידי חובתו בבכורים 'תלמוד לומר "בכל מושבותיכם תאכלו מצות מצה הנאכלת בכל מושבותיכם יצאו בכורים שאין נאכלין בכל מושבותיכם אלא בירושלים דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר מצה ומרור מה מרור שאינו בכורים אף מצה שאינה בכורים אי מה מרור שאין במינו בכורים אף מצה שאין במינה בכורים

אוציא אציא ציבור שאני. מנחת העומר קרבן ליבור היא וכל עסקין שלה נעשין על פי בית דין קצרתה והיבטוה שלה ולמיתה הכל צבית דין וצורזין הוא. ואיכא דאמרי צבור שאני דהואל וצוברין אותה ממינה וצין ואין ממחלין ולאו מילתא היא חדל דתוספתא (י) קמתי לה. וגו' קמתי וצוברין אלא וצוברין ועוד אי איכא תקנתא בצבור (של) מיטיס של מנחות נמי ליתמניהו וילגריניהו: בבכורים. כלן כהן שהביאו לו חמין בכורים צדושים: בכורים. אין נאכלין אלא צדושים שנאמר (דברים ט) לא תוכל לאכול בשעריך וגו' ואמר מר (מסכת ת) ותרומת ידן ונדרים טו) אלו בכורים: מצה ומרור. הקשן הכמוז על מנחת ומרורים (מנחות ט) מרור אינו בכורים. דתנן (בספרי פ"א מ"ג) אין מביאין בכורים אלא מו' מינין דכתיב מאלרן (דברים ט) משנת אלרן במנחות צ"ל כל קרבנות (פד.) ולקמן במקום שהגו (טז.)

*האוכל נבלה ביום הכפורים פטור רבינא אמר אפילו תימאר רבנן מי שאיסורו משום בל תאכל חמץ בלבד יצא זה שאין איסורו משום בל תאכל חמץ בלבד אלא אף משום בל תאכל טבל *מידי בלבד כתיב אלא מחוורתא כדרב ששת ח"ד יכול יוצא אדם ידי חובתו בשמחה דברי ר' יוסי הגלילי ר' עקיבא אלא בשמחה דברי ר' יוסי הגלילי ר' עקיבא *אמר *מצות מצות ריבה אם כן מה ח"ל לחם עוני פרט לעיסה שנילושה ביין ושזין ודבש מאי מעמא דר' עקיבא מי כתיב לחם עוני עני כתיב ור' יוסי הגלילי מי קרינן עני עני קרינן (ג) ור' עקיבא האי דקרינן ביה עוני כדשמא *דאמר שמאל לחם עוני לחם שעזנין עליו דברים הרבה וסבר ר"ע עיסה שנילושה ביין ושזין ודבש לא והתניא אין לשיין עיסה בפסח ביין ושזין ודבש ואם לש רבן גמליאל אומר תשרף מיד וחכמים אומרים יאכל ואמר רבי עקיבא שבת היתה אצל רבי אליעזר ורבי יהושע ולשתי להם עיסה ביין ושזין ודבש ולא אמרו לי דבר ואף על פי שאין לשיין מקטפין בו אחרן לתנא קמא וחכמים אומרים את שלשיין בו מקטפין בו ואת שאין לשיין בו 'אין מקטפין בו ושזין שאין לשיין את העיסה בפושרין לא קשיא הא ביום טוב ראשון הא ביום טוב שני כדאמר להו ר' יהושע (ג) לבניה יומא קמא לא תלושו לי בחלבא מכאן ואילך לישו לי בחלבא *דהתניא אין לשיין את העיסה בחלב ואם לש כל הפת אסורה מפני הרגל עבירה אלא הכי קאמר יומא קמא לא תלושו לי בדובשא מכאן ואילך לישו לי בדובשא ואיבעית אימא לעולם בחלבא כדאמר רבינא כעין תורא שרי הכא נמי כעין תורא: ושזין שאין את העיסה בפושרין: מאי שנא ממנחות* דתנן "כל הכנחות נילושות בפושרין" (ומשתמרין) שלא יחמצו אם אמרו בורזיון יאמרו בשאין זרוזין אי הכי מילתת נמי ליתת אלמה *אמר רבי זירא אמר רבה בר ירמיה אמר שמאל יחמין של מערות אין לותרין אותה לישא בורזיון איתא לותרתה ליחא בורזיון ולישה מי איתא בורזיון והכתיב "ויצק עליה שמן וגו' והביאה" *אל הבה* *מקמיצה ואילך מצות כהונה לימד על יציקה ובלילה שבשירה בכל אדם לישא נהי דבורזיון ליתא במקום זרוזין איתא דאמר מר בלילה כשירה בור "חוץ לחומת עזרה פסולה לאפוקי ליתתה דאינה בורזיון ולא במקום זרוזין ומאי שנא ממנחת העומר דתניא "מנחת העומר לותרתן אותה וצוברין אותה ציבור שאני והנו רבנן יכול יוצא אדם ידי חובתו בבכורים 'תלמוד לומר "בכל מושבותיכם תאכלו מצות מצה הנאכלת בכל מושבותיכם יצאו בכורים שאין נאכלין בכל מושבותיכם אלא בירושלים דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר מצה ומרור מה מרור שאינו בכורים אף מצה שאינה בכורים אי מה מרור שאין במינו בכורים אף מצה שאין במינה בכורים

קדושין טו: שיה לחם אוני ומעשר שני אינו נאכל בלילות דכתיב (דברים טו) לא אכלתי באוני ממנו: מי כתיב עוני. ג"ד דמשמע מינה אוני: שעזנין עליו דברים. שגומרים עליו את הלל ואומרים עליו הגדה: אין לשיין את העיסה. של מנחת ביין ושזין ודבש מפני שקרובה וממחרת להחמין ואין אדם יכול לשומרה לשיין אם לש תשרף מיד וצמועד קאמר ולא ביום טוב דהבערה שלא לנורח היא. *ולר' יוחנן דלמחר לעיל (וה) מי פירות אין ממחלין לא קשיא הך דליהו אין חייבין על חימונה כח קאמר ולא הו חמץ גמור אלא חמץ עוקשה והו כלומר רע וחמוז חמץ הן ממחרת להחמין ולי אפשר לשומן: וחכמים אומרים תאכל. דקפנרי אפשר לשומרה. והכא לא גרסינן מיד דמשנאפה לא תחמין: שבתי היתה. שבימתי היתה רגל פסח אחד אצל ר' אליעזר ור' יהושע: מקטפין. עשין פניה לאחר עריכתה: פושרין. ממחרת להחמין: יום ראשון. לילה הראשון שהמנה חונה נעשין לחם עוני: אין לשיין עיסה בחלב. כל ימות השנה שלא יאכל צמר עמה: כעין תורא. מעט כעין של שור מותר לגוס בחלב דלכיל ליה מיד בבת אחת ולא משהי ליה דלינאי שילוש בחלב: ומאי שנא ממנחות. דתנן בזה דכחות מנחת ואפילו הכי נלושות בפושרין ומשמין שלא יחמילו: הכי גרסינן כהנים זרוזין הם: לתותרתה. לשזין נמי מעט ולכחשן במנחתם להסיר מרסקן כדי שפחה סולתן נקיה: לתותרתה ליתא בורזיון. כשמביאה הזר כבר היא סולת: לישא. כגון מנחת מתנת ומרסקת ומנחת מאפה תנור שאופין אותה תמילה עשר תלות ואחר כך פותחין אותן עד שמחזיקין לסלת כדכתיב ויקרא (ט) פחות אותה פחיס ואחר כך עמן שמן וזוללה חונק וקומץ וכשפאפה תמילה נלושה בפושרין: לימד על יציקה ובלילה כו'. והי ממנחת מאפה תנור לאחר לישא ואפיה ופתחה מניה: במקום זרוזים איתא בעזרה שהמנחת והמנחת כלי שרת הן וכן תנור של מקדש וכין דבעזרה איתא חו לה כהנים ומלמתי אותו להחזיר זה: ומאי שנא. שאר מנחות דקאמר שמואל אין לותרתן אותה ממנחת העומר דתנן זה לותרתן אותה וצוברין אותה שזונו מימיה: ציבור שאני. מנחת העומר קרבן ליבור היא וכל עסקין שלה נעשין על פי בית דין קצרתה והיבטוה שלה ולמיתה הכל צבית דין וצורזין הוא. ואיכא דאמרי צבור שאני דהואל וצוברין אותה ממינה וצין ואין ממחלין ולאו מילתא היא חדל דתוספתא (י) קמתי לה. וגו' קמתי וצוברין אלא וצוברין ועוד אי איכא תקנתא בצבור (של) מיטיס של מנחות נמי ליתמניהו וילגריניהו: בבכורים. כלן כהן שהביאו לו חמין בכורים צדושים: בכורים. אין נאכלין אלא צדושים שנאמר (דברים ט) לא תוכל לאכול בשעריך וגו' ואמר מר (מסכת ת) ותרומת ידן ונדרים טו) אלו בכורים: מצה ומרור. הקשן הכמוז על מנחת ומרורים (מנחות ט) מרור אינו בכורים. דתנן (בספרי פ"א מ"ג) אין מביאין בכורים אלא מו' מינין דכתיב מאלרן (דברים ט) משנת אלרן במנחות צ"ל כל קרבנות (פד.) ולקמן במקום שהגו (טז.)

קכה א מיי פ"ו מהל מלה הלכה ט: קכו ב ג מיי טס הל"ן ב ופ"ה הל"ן סמנ לאין עט טושי"ע אור"י ס"י סמנ עפ"ק ט: קכז ד מיי טס פ"ה הלכה כ טושי"ע סע"ד כג"ה:

[וע"פ חוסי מוליך לר"ה הכתה וכו"י שנוטע כד. ד"ס האוכל ע"ש]

ד"י ו"י מ"י פ"ט מהל מאלות אפודות ה"י כ"כ טושי"ע ס"י ס"ו ס"פ א"י:

[וע"פ חוסי סוכה ו: ד"ה ור"י ויוד טס לכ. ד"ה כפס דתננו דלירעמא ופי"ע חוסי סוכה ד. ד"ה פלו וחוסי וחוסי מ. ד"ה לא נלכה וחוסי נדה טו. ד"ה א"י]

קכח חוסי פ"ט מהל מנחה קכ"ה ט: קכט ו מיי טס הל"ס: קל ו מיי טס הל" ט ופ"ה מהל פסולי המוקדשין הלכה ו: קלא חוסי מ"ה מהל פסולי המוקדשין הל' ו:

[וע"פ חוסי סוכה נ"ה וכו' וחוסי מנחה ט. ד"ה ר"ס [ק"ב] [טויונין ימ']]

קלב ו מיי פ"ט מהל מעשה קרענת הלכה כ: קלג ו מיי פ"ו מהל מנה הלכה ט:

[וע"פ חוסי עירובין יח: ד"ה עירובין]

קכ"ה מ"י נלכד כתיב. פ"י כ"ה ט"ה מ"ג דע"ה ט"ה ו"ע:

ר"ה וכו"י א"י ס"ה

לעיל נ. כ"ט. לא. וזמ"ס ט"ז. (ה) ג"ה. (ב) שני מי שאלו. (ג) שם קרינן. (ד) שם קרינן. (ה) שם קרינן. (ו) שם קרינן. (ז) שם קרינן. (ח) שם קרינן. (ט) שם קרינן. (י) שם קרינן. (יא) שם קרינן. (יב) שם קרינן. (יג) שם קרינן. (יד) שם קרינן. (טו) שם קרינן. (טז) שם קרינן. (יז) שם קרינן. (יח) שם קרינן. (יט) שם קרינן. (כ) שם קרינן. (כ"א) שם קרינן. (כ"ב) שם קרינן. (כ"ג) שם קרינן. (כ"ד) שם קרינן. (כ"ה) שם קרינן. (כ"ו) שם קרינן. (כ"ז) שם קרינן. (כ"ח) שם קרינן. (כ"ט) שם קרינן. (ל) שם קרינן. (ל"א) שם קרינן. (ל"ב) שם קרינן. (ל"ג) שם קרינן. (ל"ד) שם קרינן. (ל"ה) שם קרינן. (ל"ו) שם קרינן. (ל"ז) שם קרינן. (ל"ח) שם קרינן. (ל"ט) שם קרינן. (מ) שם קרינן. (מ"א) שם קרינן. (מ"ב) שם קרינן. (מ"ג) שם קרינן. (מ"ד) שם קרינן. (מ"ה) שם קרינן. (מ"ו) שם קרינן. (מ"ז) שם קרינן. (מ"ח) שם קרינן. (מ"ט) שם קרינן. (נ) שם קרינן. (נ"א) שם קרינן. (נ"ב) שם קרינן. (נ"ג) שם קרינן. (נ"ד) שם קרינן. (נ"ה) שם קרינן. (נ"ו) שם קרינן. (נ"ז) שם קרינן. (נ"ח) שם קרינן. (נ"ט) שם קרינן. (ס) שם קרינן. (ס"א) שם קרינן. (ס"ב) שם קרינן. (ס"ג) שם קרינן. (ס"ד) שם קרינן. (ס"ה) שם קרינן. (ס"ו) שם קרינן. (ס"ז) שם קרינן. (ס"ח) שם קרינן. (ס"ט) שם קרינן. (ע) שם קרינן. (ע"א) שם קרינן. (ע"ב) שם קרינן. (ע"ג) שם קרינן. (ע"ד) שם קרינן. (ע"ה) שם קרינן. (ע"ו) שם קרינן. (ע"ז) שם קרינן. (ע"ח) שם קרינן. (ע"ט) שם קרינן. (פ) שם קרינן. (פ"א) שם קרינן. (פ"ב) שם קרינן. (פ"ג) שם קרינן. (פ"ד) שם קרינן. (פ"ה) שם קרינן. (פ"ו) שם קרינן. (פ"ז) שם קרינן. (פ"ח) שם קרינן. (פ"ט) שם קרינן. (צ) שם קרינן. (צ"א) שם קרינן. (צ"ב) שם קרינן. (צ"ג) שם קרינן. (צ"ד) שם קרינן. (צ"ה) שם קרינן. (צ"ו) שם קרינן. (צ"ז) שם קרינן. (צ"ח) שם קרינן. (צ"ט) שם קרינן. (ק) שם קרינן. (ק"א) שם קרינן. (ק"ב) שם קרינן. (ק"ג) שם קרינן. (ק"ד) שם קרינן. (ק"ה) שם קרינן. (ק"ו) שם קרינן. (ק"ז) שם קרינן. (ק"ח) שם קרינן. (ק"ט) שם קרינן. (ק"י) שם קרינן. (ק"יא) שם קרינן. (ק"יב) שם קרינן. (ק"יג) שם קרינן. (ק"יד) שם קרינן. (ק"טו) שם קרינן. (ק"טז) שם קרינן. (ק"טז) שם קרינן. (ק"יז) שם קרינן. (ק"יח) שם קרינן. (ק"יט) שם קרינן. (ק"כ) שם קרינן. (ק"כ"א) שם קרינן. (ק"כ"ב) שם קרינן. (ק"כ"ג) שם קרינן. (ק"כ"ד) שם קרינן. (ק"כ"ה) שם קרינן. (ק"כ"ו) שם קרינן. (ק"כ"ז) שם קרינן. (ק"כ"ח) שם קרינן. (ק"כ"ט) שם קרינן. (ק"ל) שם קרינן. (ק"ל"א) שם קרינן. (ק"ל"ב) שם קרינן. (ק"ל"ג) שם קרינן. (ק"ל"ד) שם קרינן. (ק"ל"ה) שם קרינן. (ק"ל"ו) שם קרינן. (ק"ל"ז) שם קרינן. (ק"ל"ח) שם קרינן. (ק"ל"ט) שם קרינן. (ק"מ) שם קרינן. (ק"מ"א) שם קרינן. (ק"מ"ב) שם קרינן. (ק"מ"ג) שם קרינן. (ק"מ"ד) שם קרינן. (ק"מ"ה) שם קרינן. (ק"מ"ו) שם קרינן. (ק"מ"ז) שם קרינן. (ק"מ"ח) שם קרינן. (ק"מ"ט) שם קרינן. (ק"נ) שם קרינן. (ק"נ"א) שם קרינן. (ק"נ"ב) שם קרינן. (ק"נ"ג) שם קרינן. (ק"נ"ד) שם קרינן. (ק"נ"ה) שם קרינן. (ק"נ"ו) שם קרינן. (ק"נ"ז) שם קרינן. (ק"נ"ח) שם קרינן. (ק"נ"ט) שם קרינן. (ר) שם קרינן. (ר"א) שם קרינן. (ר"ב) שם קרינן. (ר"ג) שם קרינן. (ר"ד) שם קרינן. (ר"ה) שם קרינן. (ר"ו) שם קרינן. (ר"ז) שם קרינן. (ר"ח) שם קרינן. (ר"ט) שם קרינן. (ר"י) שם קרינן. (ר"יא) שם קרינן. (ר"יב) שם קרינן. (ר"יג) שם קרינן. (ר"יד) שם קרינן. (ר"טו) שם קרינן. (ר"טז) שם קרינן. (ר"טז) שם קרינן. (ר"יז) שם קרינן. (ר"יח) שם קרינן. (ר"יט) שם קרינן. (ר"כ) שם קרינן. (ר"כ"א) שם קרינן. (ר"כ"ב) שם קרינן. (ר"כ"ג) שם קרינן. (ר"כ"ד) שם קרינן. (ר"כ"ה) שם קרינן. (ר"כ"ו) שם קרינן. (ר"כ"ז) שם קרינן. (ר"כ"ח) שם קרינן. (ר"כ"ט) שם קרינן. (ר"ל) שם קרינן. (ר"ל"א) שם קרינן. (ר"ל"ב) שם קרינן. (ר"ל"ג) שם קרינן. (ר"ל"ד) שם קרינן. (ר"ל"ה) שם קרינן. (ר"ל"ו) שם קרינן. (ר"ל"ז) שם קרינן. (ר"ל"ח) שם קרינן. (ר"ל"ט) שם קרינן. (ר"מ) שם קרינן. (ר"מ"א) שם קרינן. (ר"מ"ב) שם קרינן. (ר"מ"ג) שם קרינן. (ר"מ"ד) שם קרינן. (ר"מ"ה) שם קרינן. (ר"מ"ו) שם קרינן. (ר"מ"ז) שם קרינן. (ר"מ"ח) שם קרינן. (ר"מ"ט) שם קרינן. (ר"נ) שם קרינן. (ר"נ"א) שם קרינן. (ר"נ"ב) שם קרינן. (ר"נ"ג) שם קרינן. (ר"נ"ד) שם קרינן. (ר"נ"ה) שם קרינן. (ר"נ"ו) שם קרינן. (ר"נ"ז) שם קרינן. (ר"נ"ח) שם קרינן. (ר"נ"ט) שם קרינן. (ר"ס) שם קרינן. (ר"ס"א) שם קרינן. (ר"ס"ב) שם קרינן. (ר"ס"ג) שם קרינן. (ר"ס"ד) שם קרינן. (ר"ס"ה) שם קרינן. (ר"ס"ו) שם קרינן. (ר"ס"ז) שם קרינן. (ר"ס"ח) שם קרינן. (ר"ס"ט) שם קרינן. (ר"ת) שם קרינן. (ר"ת"א) שם קרינן. (ר"ת"ב) שם קרינן. (ר"ת"ג) שם קרינן. (ר"ת"ד) שם קרינן. (ר"ת"ה) שם קרינן. (ר"ת"ו) שם קרינן. (ר"ת"ז) שם קרינן. (ר"ת"ח) שם קרינן. (ר"ת"ט) שם קרינן. (ר"ת"י) שם קרינן. (ר"ת"יא) שם קרינן. (ר"ת"יב) שם קרינן. (ר"ת"יג) שם קרינן. (ר"ת"יד) שם קרינן. (ר"ת"טו) שם קרינן. (ר"ת"טז) שם קרינן. (ר"ת"טז) שם קרינן. (ר"ת"יז) שם קרינן. (ר"ת"יח) שם קרינן. (ר"ת"יט) שם קרינן. (ר"ת"כ) שם קרינן. (ר"ת"כ"א) שם קרינן. (ר"ת"כ"ב) שם קרינן. (ר"ת"כ"ג) שם קרינן. (ר"ת"כ"ד) שם קרינן. (ר"ת"כ"ה) שם קרינן. (ר"ת"כ"ו) שם קרינן. (ר"ת"כ"ז) שם קרינן. (ר"ת"כ"ח) שם קרינן. (ר"ת"כ"ט) שם קרינן. (ר"ת"ל) שם קרינן. (ר"ת"ל"א) שם קרינן. (ר"ת"ל"ב) שם קרינן. (ר"ת"ל"ג) שם קרינן. (ר"ת"ל"ד) שם קרינן. (ר"ת"ל"ה) שם קרינן. (ר"ת"ל"ו) שם קרינן. (ר"ת"ל"ז) שם קרינן. (ר"ת"ל"ח) שם קרינן. (ר"ת"ל"ט) שם קרינן. (ר"ת"מ) שם קרינן. (ר"ת"מ"א) שם קרינן. (ר"ת"מ"ב) שם קרינן. (ר"ת"מ"ג) שם קרינן. (ר"ת"מ"ד) שם קרינן. (ר"ת"מ"ה) שם קרינן. (ר"ת"מ"ו) שם קרינן. (ר"ת"מ"ז) שם קרינן. (ר"ת"מ"ח) שם קרינן. (ר"ת"מ"ט) שם קרינן. (ר"ת"נ) שם קרינן. (ר"ת"נ"א) שם קרינן. (ר"ת"נ"ב) שם קרינן. (ר"ת"נ"ג) שם קרינן. (ר"ת"נ"ד) שם קרינן. (ר"ת"נ"ה) שם קרינן. (ר"ת"נ"ו) שם קרינן. (ר"ת"נ"ז) שם קרינן. (ר"ת"נ"ח) שם קרינן. (ר"ת"נ"ט) שם קרינן. (ר"ת"ס) שם קרינן. (ר"ת"ס"א) שם קרינן. (ר"ת"ס"ב) שם קרינן. (ר"ת"ס"ג) שם קרינן. (ר"ת"ס"ד) שם קרינן. (ר"ת"ס"ה) שם קרינן. (ר"ת"ס"ו) שם קרינן. (ר"ת"ס"ז) שם קרינן. (ר"ת"ס"ח) שם קרינן. (ר"ת"ס"ט) שם קרינן. (ר"ת"ת) שם קרינן. (ר"ת"ת"א) שם קרינן. (ר"ת"ת"ב) שם קרינן. (ר"ת"ת"ג) שם קרינן. (ר"ת"ת"ד) שם קרינן. (ר"ת"ת"ה) שם קרינן. (ר"ת"ת"ו) שם קרינן. (ר"ת"ת"ז) שם קרינן. (ר"ת"ת"ח) שם קרינן. (ר"ת"ת"ט) שם קרינן. (ר"ת"ת"י) שם קרינן. (ר"ת"ת"יא) שם קרינן. (ר"ת"ת"יב) שם קרינן. (ר"ת"ת"יג) שם קרינן. (ר"ת"ת"יד) שם קרינן. (ר"ת"ת"טו) שם קרינן. (ר"ת"ת"טז) שם קרינן. (ר"ת"ת"טז) שם קרינן. (ר"ת"ת"יז) שם קרינן. (ר"ת"ת"יח) שם קרינן. (ר"ת"ת"יט) שם קרינן. (ר"ת"ת"כ) שם קרינן. (ר"ת"ת"כ"א) שם קרינן. (ר"ת"ת"כ"ב) שם קרינן. (ר"ת"ת"כ"ג) שם קרינן. (ר"ת"ת"כ"ד) שם קרינן. (ר"ת"ת"כ"ה) שם קרינן. (ר"ת"ת"כ"ו) שם קרינן. (ר"ת"ת"כ"ז) שם קרינן. (ר"ת"ת"כ"ח) שם קרינן. (ר"ת"ת"כ"ט) שם קרינן. (ר"ת"ת"ל) שם קרינן. (ר"ת"ת"ל"א) שם קרינן. (ר"ת"ת"ל"ב) שם קרינן. (ר"ת"ת"ל"ג) שם קרינן. (ר"ת"ת"ל"ד) שם קרינן. (ר"ת"ת"ל"ה) שם קרינן. (ר"ת"ת"ל"ו) שם קרינן. (ר"ת"ת"ל"ז) שם קרינן. (ר"ת"ת"ל"ח) שם קרינן. (ר"ת"ת"ל"ט) שם קרינן. (ר"ת"ת"מ) שם קרינן. (ר"ת"ת"מ"א) שם קרינן. (ר"ת"ת"מ"ב) שם קרינן. (ר"ת"ת"מ"ג) שם קרינן. (ר"ת"ת"מ"ד) שם קרינן. (ר"ת"ת"מ"ה) שם קרינן. (ר"ת"ת"מ"ו) שם קרינן. (ר"ת"ת"מ"ז) שם קרינן. (ר"ת"ת"מ"ח) שם קרינן. (ר"ת"ת"מ"ט) שם קרינן. (ר"ת"ת"נ) שם קרינן. (ר"ת"ת"נ"א) שם קרינן. (ר"ת"ת"נ"ב) שם קרינן. (ר"ת"ת"נ"ג) שם קרינן. (ר"ת"ת"נ"ד) שם קרינן. (ר"ת"ת"נ"ה) שם קרינן. (ר"ת"ת"נ"ו) שם קרינן. (ר"ת"ת"נ"ז) שם קרינן. (ר"ת"ת"נ"ח) שם קרינן. (ר"ת"ת"נ"ט) שם קרינן. (ר"ת"ת"ס) שם קרינן. (ר"ת"ת"ס"א) שם קרינן. (ר"ת"ת"ס"ב) שם קרינן. (ר"ת"ת"ס"ג) שם קרינן. (ר"ת"ת"ס"ד) שם קרינן. (ר"ת"ת"ס"ה) שם קרינן. (ר"ת"ת"ס"ו) שם קרינן. (ר"ת"ת"ס"ז) שם קרינן. (ר"ת"ת"ס"ח) שם קרינן. (ר"ת"ת"ס"ט) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"א) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ב) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ג) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ד) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ה) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ו) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ז) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ח) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ט) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"י) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"יא) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"יב) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"יג) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"יד) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"טו) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"טז) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"טז) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"יז) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"יח) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"יט) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"כ) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"כ"א) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"כ"ב) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"כ"ג) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"כ"ד) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"כ"ה) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"כ"ו) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"כ"ז) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"כ"ח) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"כ"ט) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ל) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ל"א) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ל"ב) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ל"ג) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ל"ד) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ל"ה) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ל"ו) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ל"ז) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ל"ח) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ל"ט) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"מ) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"מ"א) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"מ"ב) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"מ"ג) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"מ"ד) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"מ"ה) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"מ"ו) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"מ"ז) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"מ"ח) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"מ"ט) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"נ) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"נ"א) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"נ"ב) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"נ"ג) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"נ"ד) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"נ"ה) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"נ"ו) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"נ"ז) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"נ"ח) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"נ"ט) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ס) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ס"א) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ס"ב) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ס"ג) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ס"ד) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ס"ה) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ס"ו) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ס"ז) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ס"ח) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ס"ט) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"א) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"ב) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"ג) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"ד) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"ה) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"ו) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"ז) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"ח) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"ט) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"י) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"יא) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"יב) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"יג) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"יד) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"טו) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"טז) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"טז) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"יז) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"יח) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"יט) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"כ) שם קרינן. (ר"ת"ת"ת"ת"כ"א) שם קרינן. (ר"ת"

אלו עוברין פרק שלישי פסחים

ל א מיי מל מכלתס
יט גלה מן סמ
לחין מה מושפ ליה
סי קק סוף ח
לא ב מיי מן מכלות
יש גלה ח
לב ג מיי מל סמ
גלה יט סמ
קושט ליה סי סמ
סוף י

רבינו חננאל

ביום טוב כו גימט
בשרת הא ק מילני
פ ארזה רבא שיש לו
ישראל לת חלתי
לארזי כח שיריה אע"פ
שקרא חלה חייב לתת
לכח אבל לו לכויר
נוק לתת לו שיהוק
לו מרב ארזה רבא
סמק חו ר' אליעזר
אמר רסמנו רח
חייב עליה בכל רואה
ובל יבטח ור' יהושע
אמר אינו מוטב דאי
מקיש כה אשה אינה
מקדשת לשיב אינו
חייב עליה כלל הדרי'
לא כע ערב הגאה
אינה סמק ובהואיל
פלגי ר' אליעזר סבר
תעורר אי בני משתיל
עליה וסמריש עליה
לכח הרק אצל חס
ואמר פניתי וקריתי
עליה שם הלא וסמריש
לו התעוררתי לתלי'
נמצאת מוטב לשיב
עכשו חייב עליה ור'
יהושע סבר לא אמרי'
והואיל אשתא שיה
לא איתשל עליה סי
ימר דמיתשיל עליה
איתרבה האשה מיום
טוב לחול רב חסדא
אמר לוקה רחא לא
חוי ליה הארזא רבה
אמר אינו לוקה הואיל
והי מקלעי ליה אורחיה
חוי ליה השתא נמי לא
לפי אמר ליה רבה לרב
חסדא בשלכא לירידי
דאית ל' הואיל
לשיב אפי' ביום טוב
לשבת כיון דלא אפשר
שריני ליה אלא לירידי
דלית לך הואיל איך
אפי' ביום טוב לשבת
אמר ליה סמריש עירובי
תבשילין אמר ליה משום
עירובי תבשילין שריני
איתרבה ד א ר י י ת א
שילוק עליה אמר ליה
מדאורייתא יום טוב
מכא לשבת ורבנן הוא
דגורו כו' שישאר
סיום טוב לשבת אמר
קל חסדא מיום טוב
לחול וכו' דבמה עירובי
תבשילין אית ליה
הבדא הוצתבי עליה
דבמה רח רחמנ בהמה
סמכנת לא ישתע וכו'
ומשני משום הפסד
מטונו נמי כלבו לאכל
דאמר שרשם גמאל

הואיל

ואי בעי מיתשיל עליה. הקשה בקונטרס איך יקרא לה
שם והא"כ תפסה מטעם הואיל וזו בעי מיתשיל עליה
(ג) ואור"י כיון שיכול לעשות בלא הואיל אין לו לעשות ע"י הואיל
וא"כ איך אמרי' שרי ר' אליעזר לאפות לאפות מאוס הואיל דכל חדא וחדא
חויא ליה כדלקמן בלא הואיל יכול
לעשות ע"י הטלה לזנוק ואור"י דהכי
עדיף טפי מהטלה לזנוק דלויכא
למיתש של חסדא יפה ויבא לידי
חימוץ ועוד י"ל הואיל וזו בעי מיתשיל
עלה לא שכיח לא אמר להחיר
כדמוכח לקמן גבי לחם הפנים וסתי
לחם דאין אפייתן דוחה יו"ט אע"ג
דלויכא למימר הואיל וזו בעי פריק
ליה שאין התערב מקדש שאם היה
מקדש איך יפסלו בלינה כיון
דלופין אופן קודם יו"ט וכן מוכח
במנחות (דף ע"ג): דמ"ד אין אפייתן
דוחה יו"ט כסדר דאין התערב מקדש
ורשב"א פירש כי ג"ל שדעת רש"י
כיון שהסל מרפסן וכופו לטול אחת
על כולן נמצא שטרע בדבר שאין
ראוי לאכילה אלא מטעם הואיל שרי
דאי בעי לא מפרש חדא לחלה אלא
בלע פורתא מכל חדא וחדא וכל חדא
וחדא חויא ליה וכיון דכי נמי לא
תקרא לה כס עד שתפסה לא שרי
אלא על ידי הואיל ואם יקרא לה כס
קודם שתפסה הווי מרי הואיל ומרי
הואיל לא אמרינן וקשה לרשב"א
לפירושו כיון דאלא הואיל היך שרי
וחדא הוא מותר בלא הואיל היך שרי
רבנן למיעבד ע"י הואיל כיון דלפטר
בלא הואיל ויתרין שלא העריחו
חכמים לבטול מכל אחת ואחת ור"י
מקשה דהא כי נמי בלע מכל חדא
וחדא חסור לאפות כדמוכח בפ"ג
דבילה (דף כ"ה) דאמר עיסה של
נכרי ושל ישראל חסור לאפות נ"יט
כיון דאפשר למיפגלה בלינה ונראה
לרשב"א לחלק דדוקא בעיסה נכרי
חסרו מדרבנן אבל גבי חלה לא חסרו
משום תיקון חלה ואין נראה לרשב"א
מה שמשתע מהוך פ"ה דלפ"ט שהיה
בהן כדי חיוב חלה החלה בעיני ירוק סל להפריש אחת על
כולן וכן משמע בפסק בלו לקמן דלא בעיני ירוק סל ל' אליעזר
אלא כשלא היה בתחלה שיעור חלה דהכי מייני' לה לקמן *בשמעתין* אשר יוכל לכל נפש וצנת ויו"ט חדא קדושה היא דתרווייהו שנת
גבי הני גבי דאפיין קפיו לפסחא והכי הניא בהדיא במס' חלה (פ"ג) אקרו ומי היכי דמותר לבשל לנו ביום מותר לבשל למחר: ורבנן
משה: ד) דחנן העושה עיבהו קבין קבין (ד) פטור מן החלה עד
שישבו ר' אליעזר אומר אף הרודה וטוהן לסל וכו' משמע בהדיא
דמיידי היכא דלא היה שיעור חלה אבל היכא דיש שיעור חלה לא
בעיני ירוק סל להפריש מזה על זה אלא הקפה בעלמא כדי לתרום
מן המוקף כמו בתרומה ומעשר דלא בעיני ירוק סל להפריש מזה
על זה אלא הקפה מיהו נראה לר"י דעם נתינה לסל בעיני נמי
ענינה בהדי הדדי משום נתינה חלה מן המוקף וכדאמר ר' אליעזר
גופיה בפ' כ"ש (בבב"ב) שתי עיבות אחת טהורה ואחת עמאה
עמן פחות מכדיה בתחלתו כדי לטול מן המוקף מדלא שרי על
ידי ירוק סל משמע דבעי נמי ענינה:

הנהו מריב

[א] בנ"י דר"א סני
תפרין בואל וזו
כשי משל עלה משני
כוא. כ"ג ופ"ג דר"א
כשי משל עלה משני
קדש ואין משלוק עליו
שיין מ"ש בזה דמ"ט
ממלא ס"י ו"ו ע"ג
ר"י כ"ג ב"ב לא דכ"ס
וישאר הנהו

לא זה הוא חמץ שמוזהרין עליו בבל יראה
ובבל ימצא אלא מפרישתה ומניחתה עד
הערב ואם החמיצה החמיצה: [ג] *לימא
בשובת הגאה קמפלגי דר' אליעזר סבר
שובת הגאה ממון ור' יהושע סבר שובת
הגאה אינה ממון לא דכולי עלמא סברי שובת
הגאה אינה ממון והכא בהואיל קמפלגי
[א] דר' אליעזר סבר אמרינן הואיל ואי
בעי איתשיל עליה ממוניה הוא ור' יהושע
סבר לא אמרינן הואיל *איתמר האופה מיום
טוב לחול רב חסדא אמר לוקה רבה אמר
*אינו לוקה רב חסדא אמר לוקה לא אמרינן
הואיל ומיקלעי ליה אורחיה חוי ליה רבה.
אמר אינו לוקה אמרינן הואיל אמר ליה
רבה לרב חסדא לדידך דאמרת לא אמרינן
הואיל היאך אופין מיום טוב לשבת איך
משום עירובי תבשילין ומשום עירובי
תבשילין שרינן איסורא דאורייתא אמר ליה
ימדאורייתא צורכי שבת נעשין ב"מ ורבנן
הוא דגזרו ביה גזירה שמא יאמרו אופין
מ"מ אף לחול וכיון דהצרכה רבנן עירובי
תבשילין אית ליה היכרא איתיביה *בהמה
המסוכנת לא ישחוט אלא כדי שיכול לאכול
היכנה בזית עלי מבעוד יום יכול לאכול
אע"ג דלא בעי למיכל בשלמא לירידי דאמרי
הואיל הואיל ואי בעי למיכל מצי אכיל
משום הכי ישחוט אלא לירידי דאמרת לא
אמרינן הואיל אמאי ישחוט אמר ליה משום
הפסד ממונו ומשום הפסד ממונו שרינן
איסורא דאורייתא אמר ליה אין משום הפסד
ממונו גמר בלבו לאכול בזית ואי אפשר
לכזית בשך בלא שחיטה איתיביה לתם הפנים
גמאל

לא זהו חמץ שמוזהרין עליו. כדמפרש בגמ' [מ] דלאו דדיה הוא
לאמר שקרא עליה שם וקרא כמי שך אי אחת רואה [נ] זה אינו
שך ולא של חמץ דלכתי לא מטא ליד כהן: גמ' טובת הגאה.
דבר מועט דחמץ (במדות דף ט.) רשאי ישראל לומר לחמירו הילך
סלע וכן כל תרומותיו לזן בני כהן
והייט טובת הגאה שיש לו לישראל
בחלה זו שרשאי לתתה לכל כהן
שירלה וליטול דבר מועט מאוהבו
של כהן בשביל שיתנה לו. ר' אליעזר
סבר טובת הגאה ממון והוא הך
חלה כדדייה ועבר עליה אי מחמיתה
גביה הלכך אפי' לה צרשא ור'
יהושע סבר טובת הגאה אינה ממון
ולאו דדיה הוא ואינו מוחזר עליה
ומשום פקדון נמי ליכא דלכתי לא
מטא לידא דכהן: לא דכולי עלמא
שובת הגאה אינה ממון ובהואיל קא
מפלגי ר' אליעזר סבר. עבר עליה
משום הואיל ואי בעי מיתשיל עליה
והדריה לניצול דדיה היא דעל כל
גדר והקדש ותרומה הקדוש באמירת
פה יכול לישראל לחסר ולעקור דבורו
הלכך ממוניה הוא ועבר עליה.
ומלכת אפייתה נמי צ"ט כי לא
קרא עליה שם ואע"ג דליכא חדא
דלא חויה משתריא דכלל) חדא וחדא
איכא למימר הא לאו חלה היא ואי
נמי קרא עליה שם מצי למיפא לה
הואיל ואי בעי מיתשיל עליה מיהו
כיון דאית לר"א הסל מרפסן חלה
[מ] היי שפיר טפי שתפסה חלה
משום רוחא דמילתא וכל כהן
דאפשר למיעבד שפיר בלא שם
הואיל מיחא למיעבד: לא אמרינן
הואיל. הלכך על חימונה אינו עובר
אלא על אפייתה עובר דליכא חדא
דלא חויא ליה: האופה מיי"ט לחול.
לאחר שאלו וגמר סעודתו דשפיטא
לן דלא חויא ליה מרדי האידנא עד
אורתא שהוא סול: לוקה. משום לא
תעשה כל מלאכה: הואיל ואי מיקלעי
ליה אורחין. שיהו כרימין לפס זה
היום: היאך אופין מיי"ט לשבת.

אי לאו דאמר' הואיל אי מיקלעי ליה אורחין חוי ליה כוליה ליום
טוב: מדאורייתא צורכי שבת נעשין ביו"ט. כדמבי (שמות י) אף
איקרו ומי היכי דמותר לבשל לנו ביום מותר לבשל למחר: ורבנן
הוא דגזרו. כי לא אוחיז עירובי תבשילין כדי שלא יאמרו אופין אף
לחול: בהמה מסוכנת. ורואה לשחטה ביום טוב שלא תמות
ויפסידנה: *בזית עלי. והו קל דבשוליס: כדי שיכול לאכול. שיהא
שהות ביום כדי להפשיט ולחמון כות וללנות ולאכול ואי איכא שהות
כי האי שרי ואע"ג דלא אכיל מינה: אמאי שחיט. הא לא נריך
למיכל שכבר אכל: משום הפסד ממונו. (יא) וידע הוא שאינו מותר
בלא אכילה גמר בלבו לאנס את עצמו ולעבור על דעתו ולאכול
כדת וזהו ליה לנריך לית צ"ט ומשום ההוא זמ בעיא למישתתיה
בלולה דלא אפשר לכזית בשר בלא שחיטה אבל הכא דליכא למימר
גמר בלבו לאנס את עצמו משום הואיל חלה שרינן אקסורא
דאורייתא כיון דלא נריך למידי: לחם הפנים. כל שנת אסבת:
[י] וי"ל אמר ר"ה ד' נאכל

קדוש נח.
מרים עד:
כ"ט יח.
מליון ק"א.

מוסף רש"י
האופה מיום טוב
לחול. לאחר שפד
אפה, דלא דלי לחול
הוא (בילה כ"ה).
הואיל ומיקלעי
ליה אורחיה. ואע"ג
דליכא השמא לא סעד
ליה ולא נריך למידי
(לקמן פ"ה).
בהמה המסוכנת.
שהיא ירא שממות ואינו
נריך לה שכבר סעד
מדתו אלא מחמת
הפקדו הוא שופט (בילה
כ"ה).

ב"ב כ"ה.
דכ"ה ב"ב
היא דמיי"ט

הגהות
הב"ח

(ב) רש"י ד"ס
לא דכ"ס וכו'
הכל חלה
ומהו כ"ה דאית
ליה ל' אליעזר:
(ג) ד"ה משום
כסדר פטוט
דיוע:
(ד) ח"ס ד"ס
הואיל וכו' ואי
כפי מיתשיל
על והירקיון
שיכול לנייל
זיכות ואורי'
נמח:
(ד) בא"ר נס"פ
חלה ט"ו פיסתו
קבין קבין
נעט זה חלה
מן
ספורין
הכלה (ה) ד"ה
כ"ה וכו'
המכזר והמכר
וכתדה:

[קדש ש"ן
קדוש י"ג.]

היום הזה יש לנו לפרש דממחרת הפסח דקאמר דהיינו ממחרת אכילת הפסח דהוא יום ט"ז, ופולוגתא היא בירושלמי במס' חלה ופליגי התם אם אכלו מצה בלילי הפסח משום איסור חדש והתיב רבי אבא בר' כהנא והא כתיב ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח אלמא שאכלו מצה בלילי הפסח מעבור הארץ ודחי לא בט"ז התיב ר"א קמי ר' יוסי והכתיב ממחרת הפסח יצאו בני ישראל לא בט"ו יצאו.

דף ל"ח ע"א. וכתיב אכלו את המן ארבעים שנה א"א לומר וכו'. תימה אמאי לא מפי' ליה מקרא בהדיא דכתיב וישבות המן ממחרת באכלם מעבור הארץ ולא היה עוד לבני ישראל מן והיינו בט"ו בניסן מכלל דעד השתא הוה להו מן, ושמא ניחא ליה למדרש מדברי תורה.

שאיין איסורו איסור עולם. פירש"י אלא כל ששה עשר בניסן דכתיב עד עצם, ויש היתר לאיסורו דביום ט"ז עצמו איסורו ניתר אם יש עומר קרב והיינו כר' יהודה דאמר במנחות פרק ר' ישמעאל כל ט"ז אסור כי ליכא עומר ולא כמ"ד האיר מורח מתיר.

וה"ה לערלה בשתים. פירש"י אע"פ שאין איסורו איסור עולם מיהו אסור בהנאה הוא ואין לו היתר תוך ימי איסורו, וקשה לר"ת דמ"מ הפירות שגדלו אסורין לעולם מה שאין כן בחדש, ומפרש ר"ת דה"ה לערלה בשתים בשנה הרביעית קאמר ובכל עניני ערלה קאמר ולפי שבא איסורו משום ערלה כוללו עם הערלה, ורבעי יש היתר לאיסורו ע"י חילול אבל ערלה גופה אחיא אף בשלשה, וה"ר יום טוב פירש יש היתר לאיסורו לגרום איסור חדש וערלה מה שאין כן בכלאים דאסור לזרוע ולגרום כלאים, ור"ת הקשה לו מהא דקתני בספרי יש היתר לאחר איסורו משמע שהאיסור נפקע, ועוד י"ל דחדש וערלה אין איסורו איסור עולם דהיינו באילן שגדל בו הפרי אין נאסר הפרי שגדל בו לאחר שלש שנים, וכן קני השבולת אין איסור משום חדש מה שגדל בקנה השבולת לאחר העומר הואיל והשריש קודם העומר, וקשיא לי להאי פירושא אמאי נקט תנא איסורא דאילן ושבק איסור הפרי עצמו דבהכי ניחא טפי כי היכי דתייתי גם ערלה בשלש.

וה"ה לערלה בשחים. וא"ת טבל ותרומה וביכורים → נילף נמי מק"ו מחדש שינהגו בח"ל שכן אין היתר לאיסורן, איכא למיפרך דהנך מותרים בשאלה משא"כ בחדש, ואע"ג דטבל אין בו שאלה כיון דתרומות ומעשרות לא נהיגא אין כאן איסור טבל שאינו בא אלא מכחן, ועוד דחדש וערלה וכלאים חל איסורו ממילא אבל הני אסירי ע"י מירוח ובכורים בקריאת שם.

ע"ב. השמטת כספים חובת הגוף היא. וא"ת מ"מ איצטרך לאפוקי מכלל מצות שנצטוו לאחר כניסת

המועדות כדאמר' לקמן סד"א הואיל ובעניינא דמועדות כתיב, היינו דקאמר בפ' יש נוחלין ובנדרים פ' נערה המאורסה מועדי ה' נאמרו שבת בראשית לא נאמרה ופריך עלה כנדרים והא בסיטרא כתיבא ומפרש דלענין קידוש ב"ד כתיב דסד"א הואיל ובעניינא דמועדות כתיבא חיבעי קידוש ב"ד כמועדות קמ"ל.

א"ל שבת ק"ו אתיא. וא"ת מ"מ נתבטל ללמדך שכל מקום שלו דאדילפת מהתם נילף משבת, ונראה לפרש דר' ישמעאל איירי במצות התלויות בארץ ודומיא דנסכים דאתו מגדולי קרקע, ור"ע שהקשה משבת ס"ד דבכל המצות קאמר, והשיב לו ר' ישמעאל דשבת מק"ו אתיא ממצות קלות שהן חובת הגוף ונוהגות בכל מקום כדרש'י לעיל ואין לי ללמוד שבת מנסכים כלומר דלא קאמינא בשבת וכיוצא בהן שהן חובת הגוף.

ע"ב. ואידך צריכי דאי כתב רחמנא ביכורים ולא כתב מלך הו"א מלך דלכבש לאלתר ואידך לכתוב רחמנא מלך ולא בעי ביכורים ואנא אמינא ומה מלך דלכבש לאחר ירושה וישיבה ביכורים לא כ"ש ואידך אי כתב הכי הו"א מידי דהוה אחלה. כך מצאתי הגירסא בספרים והיא גירסא נכונה ולא גרסינן דאי כתב רחמנא מלך ולא כתב ביכורים הו"א ביכורים דקא מתהני לאלתר דא"כ מאי קאמר בתר הכי ואידך לכתוב רחמנא מלך ולא בעי ביכורים, ועוד מאי קאמר ואידך אי כתב הכי הו"א מידי דהוה אחלה הא כבר יהיב טעמא משום דקא מתהני.

מושב דכתב רחמנא גבי מצה ומרור ל"ל וכו'. תימה דבפ' כל שעה ובסוף ערבי פסחים דרש'י בערב תאכלו מצות לקובעו חובה בזמן הזה, וי"ל תנאי היא איכא דנפקא ליה מהאי ואיכא דנפקא ליה מהאי וכה"ג אשכחן בזבחים פ' התערובות גבי עולין אין מבטלין זה את זה וכהנה רבות בתלמוד.

ממחרת הפסח אכול מעיקרא לא אכול אלמא דאקרוב עומר והדר אכול. הקשה הר"א בן עזרא והלא עומר קרב בט"ז וממחרת הפסח ט"ו על שם שהיה הפסח נשחט ב"ד כדכתיב באלה מסעי ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ממצרים דהיינו יום ט"ו, ואומר ר"ת דה"פ דקרא ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח מצות כלומר מן הישן אכלו מצות בט"ו בניסן שכיון שהתחיל לילה של ט"ו קרי ליה ממחרת הפסח, וקלוי בעצם היום הזה היינו שאכלו קלי וכרמל ביום העומר לבתר דאקרוב עומר כדכתיב ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה, ועוד נראה לפרש דממחרת הפסח מתפרש על שתי דרכים ממחרת שחיטת הפסח כההיא דאלה מסעי, והאי דהכא שא"א ליתן טעם אמאי אכול ממחרת שחיטת הפסח ולא מעיקרא וגם מדכתיב קלוי בעצם

ציונים
פ"ג א כיצד מפרישין
חוק' נב"ג דף פ"א: מ"י
פ"ג מהלכות בכורים
ה"י: ב כיצד: מ"י
עס פ"ד ה"ט"ו:

שינויי נוסחאות
פ"ג א הבכורים מיושלים
את הבכורים. בתוך
מיושלים לתוך. שבכרה
ד"ג בכורה. קושרו
מ"ג וקושרו ויושלים
וקושרו. ור"ש מיושלים
ר"ש וכה מ"ג. כן
מיושלים שזה. שיתלשו
ד"ג שחלש.

חידושי מהרי"ח
פ"ג א ותי"ט ד"ה
ור"ש אומר אפי"ן כו'
פ"י ה"ר"ב כו' ואיני
יודע היכי מסיק ל"י
מפרי כו' עכ"ל. ולא
על הרי"ב לכדו הלכותו
רק שגם הרי"ש כ"ס
הירושלמי כן הביא וגם
פ"י הרמב"ם כן הוא
הרי"ב הביא ובריה"ם
ואם היה רוצה הרי"ב
להביא בכרה עצמו היה
יכול לומר כן מה בשעת
הבאה בעיני פרי תלוש
כן בשעת הפרשה בעיני
פרי תלוש רק ויל לומר
ד"רש אחי לאפוקי מת"ק
דאמר תאנה שבכרה כו'
ואפי"ן כו"ס ובגין ואמר
ר"ש ולא דאפילו בשעת
הפרשה בעיני פרי גמור
לא פנין ובטרם הדרש
מפרי מה בשעת הבאה
גמר פרי אף בשעת
הפרשה גמר פרי דוקא
רק זהו מן הסברה
דמסתמא כשהם נגמרים
מיד תולשין אותן חי"ק

פ"ג א גמ"י. ידוע. ובעברי גמאם והכוונה בזה שירשום אותם
באיוה דבר שיוזמן כדי שיכיר אותם ומה שיחד גמי כפי
הנהוג ואמר הש"י בכבורים (דברים כו) ראשית פרי האדמה
ואמרו חכמים בשעת הבאה בלבד יצטרך שיהיה פרי אבל
בשעת הפרשה אפילו הן פנין כלומר שאינם מבושלים זה

תוספות אנשי שם
פ"ג א כשמה קושרו כו'.
פ"י אס רוצה לקרוא להם
עם נחמוני או הוא לר"ך
לשמות ק' אלל אס ילנה
לחולש ממלה ואמר כן
לקרוא להם עם א"י לה
ואפשר דהוא היה מפני
הנביעים שגם הוא חי"ג
בכורים ואל לר"ך עכ"ל
לשמות ק' כדי שלא יטלטל
לשמן דל"כ"י כיון שהכל
הפקר טייל הכל ולא יאמר
ממה הביא בכורים
(ש"ל): ת"י"ט ר"ה ור"ש
כו' היכי מסיק כו'.
לנ"ג דלפלו ר"ש לא
נצי תלוש ממש אלל ל"י
שהיו גמורין ואל קד'ה'
דחלוש משום דקמח'ה'
דמלח'ה' כהן גמורין
חולשין אותן מה והשח'ה'
שפיר מסיק לה מפרי
ובמ"ל הרמב"ם שר
והש"ל מו' שנשבעת הנאה
ונטרך להיות פרי כ"כ
בשעת הפרשה ונטרך

פ"ג א תאנה. מה שהקדים תאנה לאשכול שלא ככתוב
כתבתי נמשנה ח' פ"ו דכרכות וועיין נמשנה ו' פ"ג
דמעשרות: שבכרה. פירש הר"ז ואפילו נוסר.
ואפילו פנין. ירושלמי. ונראה דלאו דוקא והוא הדין
קמדר לפחות מנוסר כמו

שכתבתי נמ"ה פ"ה דמע"ש.
אלל נקט נוסר שעדיין*) לא
בא לכלל עונת מעשר וכמ"ש
ס. ורמז"ם נחזרו פ"ג כתב
והע"פ שעדיין לא נשלו כל
לרכס: קושרו בגמ"י. כתב
הרמז"ם והכוונה בזה שירשום
אותם בלחיה דבר שיוזמן כדי
שיכיר אותם. ומה שיחד גמי
לפי הנהוג. ע"כ: ורבי שמעון
אומר אף על פי וכו'. פירש
הר"ז דנשעת קריאת השם לר"ך
שהיו הפירות נחלוש. ואיני יודע
היכי מסיק ליה מפרי דהא אף
במסוגר פרי הוא נופרט לאחר
שגמר נשולן: ב כ"ל העירות שבמעמד. פירש

פירוש המשניות להרמב"ם
מספיק ולפיכך אומר שאם קרא להם שם והם פנין באילנותיהם
אינו צריך לקרות להם שם אחר לקיטתן וגמר בישראל. ור"ש
אומר כמו שבשעת הבאה נוצרך להיות פרי כמו כן בשעת
הפרשה נוצרך שיהיו פרי ולפיכך אומר שקראו אותם בכורים
אחר לקיטתן וגמר בשולם ואין הלכה כרבי שמעון: ב עיין

מלאכת שלמה
פ"ג א יורד אדם בתוך שדהו. נלע"ד דלע"ג דמן המלאה היא ליה
למימי בתוך גתו דהא עדה נקרא של מימי מנואה לרמח דגם
למטיס ושעוריס רחוי לעשות כן בשעת שמחליין לעשות קנה
שנלה אלל שלל מלחמי מי שדבר זה. ויורש' מיהא ר"ש אומר
הבכורים אחד מששים פלה אחד מששים חרותה עמלה אחד
מששים חרותה שפין הבעלים מקפידין עלי כגון חרותה הבלטין
והחורזין והשעוריס שגדלוס אחד מששים ריב"ס דל"ק ו"ל אלל
ה"ר שלמה שיריליו ו"ל נראה שלא ה" גורם בנא דפלה שכזה והא

פ"ג א כיצד מפרישין. שביכרה. ואפילו לא נגמר
הפרי, דלמיז (דברים טו) הנה הנבאלי את ראשית פרי,
נשעת הנבאה הוא פרי, אבל נשעת הפרשה אין לר"ך
שהיה פרי אלל אפילו נוסר ואפילו פנין: הרי אלו
ביכורים. ואין לר"ך לקרות עוד

שם אחר לקיטתן: רבי שמעון
אומר אף על פי כן חוזר
וקורא שם. דרמיס ולקחת
מראשית כל פרי האדמה, מה
בשעת הנבאה פרי, אף נשעת
הפרשה פרי, דנשעת קריאת
שם לר"ך שהיו הפירות נחלוש
כמו נשעת הנבאה. ואין הלכה
כרבי שמעון: ב כ"ל העירות
שבמעמד. עשרים וארבעה
מעמדות היו נישאלל כנגד
עשרים וארבע משמרות כהונה.
ואנשי המעמד ישראלים, היו
שלושים מכל ישראל לעמוד על
הקרנן עם הכהנים והלויים
שנאזו משמר, כל אחד נשעת הקבוע לו, והן נקראים

פירוש המשניות להרמב"ם
מספיק ולפיכך אומר שאם קרא להם שם והם פנין באילנותיהם
אינו צריך לקרות להם שם אחר לקיטתן וגמר בישראל. ור"ש
אומר כמו שבשעת הבאה נוצרך להיות פרי כמו כן בשעת
הפרשה נוצרך שיהיו פרי ולפיכך אומר שקראו אותם בכורים
אחר לקיטתן וגמר בשולם ואין הלכה כרבי שמעון: ב עיין

מלאכת שלמה
פ"ג א יורד אדם בתוך שדהו. נלע"ד דלע"ג דמן המלאה היא ליה
למימי בתוך גתו דהא עדה נקרא של מימי מנואה לרמח דגם
למטיס ושעוריס רחוי לעשות כן בשעת שמחליין לעשות קנה
שנלה אלל שלל מלחמי מי שדבר זה. ויורש' מיהא ר"ש אומר
הבכורים אחד מששים פלה אחד מששים חרותה עמלה אחד
מששים חרותה שפין הבעלים מקפידין עלי כגון חרותה הבלטין
והחורזין והשעוריס שגדלוס אחד מששים ריב"ס דל"ק ו"ל אלל
ה"ר שלמה שיריליו ו"ל נראה שלא ה" גורם בנא דפלה שכזה והא

פ"ג א ואפי' קמדר או פניס דנשעת הפרשה אין לר"ך נגמר פרי.
והא דלא נקיע להו מנה דר"ך משינותן כמו שנוכרים נקרא לר"ך וגו'
בפן תאנה ורומן ה"ט מדנעי למקט להו דר"ך בכירותם דתאנה

פ"ג א תאנה שבכרה. פ"י הר"ז אפי' לא נגמר הפרי פ"י אלל
בשעת הפרשה א"כ פרי וכו' עכ"ל. ג"ל דלאו מדיוקא יליך מדכמיז
הנבאה פרי מכלל דבהפרשה לא. דמג"ל למידרש הכי כיון דקרא לגופיה
אלעטרין ולא לדיוקין. אלל ה"ק דלא אשכחן בני הפרשה דכמיז פרי
דמ"ק לית ליה הא דדרש ר"ש ולקחת להפרשה אלל בלקיטה מן הבית
להביאו לעזרה מיירי כמ"ש הר"ש בפ"ק מ"ה והתוס' ע"י השולח
והשח'ה' לא אשכחן נקרא דנעי פרי בהפרשה ור"ש דרש ולקחת
להפרשה. ומיהו קשה השח'ה' גין לת"ק וצ"ן לר"ש מג"ל הא מלחא דנעי
הפרשה מתחבר דלת"ק ולקחת לאו הפרשה היא ולר"ש הא נבדיל אמר
דולקחת אחי לקראתם שם נחלוש ומלר"ך קריאת שם גם נחמוני והיכא
מחא. ונראה דעיקר הפרשה נחמוני ילפי' מדכמיז ראשית כטורי
דמתך נביא ולשון כיטורים משמע קודם גמור אלל שמחלין להסבכר.
והשח'ה' משמע דקרא מלר"ך להביא קודם גמור מדכמיז כטורי דמתך
מחא. ונקרא אחירא אמר הנה הנבאלי את ראשית פרי ופרי משמע
שגמור וקרא קראי ארדיו. וע"כ מוקמינן קרא דכמיז ביה כיטורים תניא
כן תניא לאו הנבאה ממש לעזרה אלל מפרש להם הנבאה קאמר
ושמעין לר"ך הפרשה נחמוני נעודם כיטורין קודם גמור ופ"ל לת"ק

ר עובדיה
אנשי מעמד: מחכנסות
עם הדלת מלך: ולא
המבונה. ראש המעמד:
לירושלים היו אומרים עו
נעורה היו אומרים כל ה
מהלל יה: ג תאנים זט
כשהם לחים: והרו
מיושלים ואין כיטורים
להמקיים כל כן: ב
גרונות וצמקים.
ועניים יבשים: הי
הודך לפניהם. ומקריבין
שלמים: ועטרה ** ש
בראשו. איח דלמרי לפי
קרוב ללר"ך יומר מכל
אלנות שנשבעת המינים,
* ב"ד ופוסק: ** ב"ד ופוסק.

המעמדות עור יחאבר כ"א
לדעת בזה המקום כי בכל
ידועים מישאל ומחכבצוב
ולקרות בתורה וכשנשאל מ
הסדר עשרים וארבעה

פ"ג א תאנה שבכרה. פ"י הר"ז אפי' לא נגמר הפרי פ"י אלל
בשעת הפרשה א"כ פרי וכו' עכ"ל. ג"ל דלאו מדיוקא יליך מדכמיז
הנבאה פרי מכלל דבהפרשה לא. דמג"ל למידרש הכי כיון דקרא לגופיה
אלעטרין ולא לדיוקין. אלל ה"ק דלא אשכחן בני הפרשה דכמיז פרי
דמ"ק לית ליה הא דדרש ר"ש ולקחת להפרשה אלל בלקיטה מן הבית
להביאו לעזרה מיירי כמ"ש הר"ש בפ"ק מ"ה והתוס' ע"י השולח
והשח'ה' לא אשכחן נקרא דנעי פרי בהפרשה ור"ש דרש ולקחת
להפרשה. ומיהו קשה השח'ה' גין לת"ק וצ"ן לר"ש מג"ל הא מלחא דנעי
הפרשה מתחבר דלת"ק ולקחת לאו הפרשה היא ולר"ש הא נבדיל אמר
דולקחת אחי לקראתם שם נחלוש ומלר"ך קריאת שם גם נחמוני והיכא
מחא. ונראה דעיקר הפרשה נחמוני ילפי' מדכמיז ראשית כטורי
דמתך נביא ולשון כיטורים משמע קודם גמור אלל שמחלין להסבכר.
והשח'ה' משמע דקרא מלר"ך להביא קודם גמור מדכמיז כטורי דמתך
מחא. ונקרא אחירא אמר הנה הנבאלי את ראשית פרי ופרי משמע
שגמור וקרא קראי ארדיו. וע"כ מוקמינן קרא דכמיז ביה כיטורים תניא
כן תניא לאו הנבאה ממש לעזרה אלל מפרש להם הנבאה קאמר
ושמעין לר"ך הפרשה נחמוני נעודם כיטורין קודם גמור ופ"ל לת"ק

פ"ג א תאנה שבכרה. פ"י הר"ז אפי' לא נגמר הפרי פ"י אלל
בשעת הפרשה א"כ פרי וכו' עכ"ל. ג"ל דלאו מדיוקא יליך מדכמיז
הנבאה פרי מכלל דבהפרשה לא. דמג"ל למידרש הכי כיון דקרא לגופיה
אלעטרין ולא לדיוקין. אלל ה"ק דלא אשכחן בני הפרשה דכמיז פרי
דמ"ק לית ליה הא דדרש ר"ש ולקחת להפרשה אלל בלקיטה מן הבית
להביאו לעזרה מיירי כמ"ש הר"ש בפ"ק מ"ה והתוס' ע"י השולח
והשח'ה' לא אשכחן נקרא דנעי פרי בהפרשה ור"ש דרש ולקחת
להפרשה. ומיהו קשה השח'ה' גין לת"ק וצ"ן לר"ש מג"ל הא מלחא דנעי
הפרשה מתחבר דלת"ק ולקחת לאו הפרשה היא ולר"ש הא נבדיל אמר
דולקחת אחי לקראתם שם נחלוש ומלר"ך קריאת שם גם נחמוני והיכא
מחא. ונראה דעיקר הפרשה נחמוני ילפי' מדכמיז ראשית כטורי
דמתך נביא ולשון כיטורים משמע קודם גמור אלל שמחלין להסבכר.
והשח'ה' משמע דקרא מלר"ך להביא קודם גמור מדכמיז כטורי דמתך
מחא. ונקרא אחירא אמר הנה הנבאלי את ראשית פרי ופרי משמע
שגמור וקרא קראי ארדיו. וע"כ מוקמינן קרא דכמיז ביה כיטורים תניא
כן תניא לאו הנבאה ממש לעזרה אלל מפרש להם הנבאה קאמר
ושמעין לר"ך הפרשה נחמוני נעודם כיטורין קודם גמור ופ"ל לת"ק

פ"ג א תאנה שבכרה. פ"י הר"ז אפי' לא נגמר הפרי פ"י אלל
בשעת הפרשה א"כ פרי וכו' עכ"ל. ג"ל דלאו מדיוקא יליך מדכמיז
הנבאה פרי מכלל דבהפרשה לא. דמג"ל למידרש הכי כיון דקרא לגופיה
אלעטרין ולא לדיוקין. אלל ה"ק דלא אשכחן בני הפרשה דכמיז פרי
דמ"ק לית ליה הא דדרש ר"ש ולקחת להפרשה אלל בלקיטה מן הבית
להביאו לעזרה מיירי כמ"ש הר"ש בפ"ק מ"ה והתוס' ע"י השולח
והשח'ה' לא אשכחן נקרא דנעי פרי בהפרשה ור"ש דרש ולקחת
להפרשה. ומיהו קשה השח'ה' גין לת"ק וצ"ן לר"ש מג"ל הא מלחא דנעי
הפרשה מתחבר דלת"ק ולקחת לאו הפרשה היא ולר"ש הא נבדיל אמר
דולקחת אחי לקראתם שם נחלוש ומלר"ך קריאת שם גם נחמוני והיכא
מחא. ונראה דעיקר הפרשה נחמוני ילפי' מדכמיז ראשית כטורי
דמתך נביא ולשון כיטורים משמע קודם גמור אלל שמחלין להסבכר.
והשח'ה' משמע דקרא מלר"ך להביא קודם גמור מדכמיז כטורי דמתך
מחא. ונקרא אחירא אמר הנה הנבאלי את ראשית פרי ופרי משמע
שגמור וקרא קראי ארדיו. וע"כ מוקמינן קרא דכמיז ביה כיטורים תניא
כן תניא לאו הנבאה ממש לעזרה אלל מפרש להם הנבאה קאמר
ושמעין לר"ך הפרשה נחמוני נעודם כיטורין קודם גמור ופ"ל לת"ק

ד כל ישראל נמלקים לכ"ד
משמרות כהונה ולויה ומ"ט
בירושלים בקביעות להיות ש
הקרבת המזבח ומוספין ו
ולויה חז"י עולה לירושלים ל
קמורה לירושלים כדי למקן
לירושלים וכן משמע מממ"י
ומפרי"ג נמתי ולא וכויה לה
דברי הר"ז רפ"ד דמעמ"ד
מחכנסין בעריכתו ומעמדת
ישראל כפ"ד דמעמ"ד: ו

פ"ג א תאנה שבכרה. פ"י הר"ז אפי' לא נגמר הפרי פ"י אלל
בשעת הפרשה א"כ פרי וכו' עכ"ל. ג"ל דלאו מדיוקא יליך מדכמיז
הנבאה פרי מכלל דבהפרשה לא. דמג"ל למידרש הכי כיון דקרא לגופיה
אלעטרין ולא לדיוקין. אלל ה"ק דלא אשכחן בני הפרשה דכמיז פרי
דמ"ק לית ליה הא דדרש ר"ש ולקחת להפרשה אלל בלקיטה מן הבית
להביאו לעזרה מיירי כמ"ש הר"ש בפ"ק מ"ה והתוס' ע"י השולח
והשח'ה' לא אשכחן נקרא דנעי פרי בהפרשה ור"ש דרש ולקחת
להפרשה. ומיהו קשה השח'ה' גין לת"ק וצ"ן לר"ש מג"ל הא מלחא דנעי
הפרשה מתחבר דלת"ק ולקחת לאו הפרשה היא ולר"ש הא נבדיל אמר
דולקחת אחי לקראתם שם נחלוש ומלר"ך קריאת שם גם נחמוני והיכא
מחא. ונראה דעיקר הפרשה נחמוני ילפי' מדכמיז ראשית כטורי
דמתך נביא ולשון כיטורים משמע קודם גמור אלל שמחלין להסבכר.
והשח'ה' משמע דקרא מלר"ך להביא קודם גמור מדכמיז כטורי דמתך
מחא. ונקרא אחירא אמר הנה הנבאלי את ראשית פרי ופרי משמע
שגמור וקרא קראי ארדיו. וע"כ מוקמינן קרא דכמיז ביה כיטורים תניא
כן תניא לאו הנבאה ממש לעזרה אלל מפרש להם הנבאה קאמר
ושמעין לר"ך הפרשה נחמוני נעודם כיטורין קודם גמור ופ"ל לת"ק

פ"ג א תאנה שבכרה. פ"י הר"ז אפי' לא נגמר הפרי פ"י אלל
בשעת הפרשה א"כ פרי וכו' עכ"ל. ג"ל דלאו מדיוקא יליך מדכמיז
הנבאה פרי מכלל דבהפרשה לא. דמג"ל למידרש הכי כיון דקרא לגופיה
אלעטרין ולא לדיוקין. אלל ה"ק דלא אשכחן בני הפרשה דכמיז פרי
דמ"ק לית ליה הא דדרש ר"ש ולקחת להפרשה אלל בלקיטה מן הבית
להביאו לעזרה מיירי כמ"ש הר"ש בפ"ק מ"ה והתוס' ע"י השולח
והשח'ה' לא אשכחן נקרא דנעי פרי בהפרשה ור"ש דרש ולקחת
להפרשה. ומיהו קשה השח'ה' גין לת"ק וצ"ן לר"ש מג"ל הא מלחא דנעי
הפרשה מתחבר דלת"ק ולקחת לאו הפרשה היא ולר"ש הא נבדיל אמר
דולקחת אחי לקראתם שם נחלוש ומלר"ך קריאת שם גם נחמוני והיכא
מחא. ונראה דעיקר הפרשה נחמוני ילפי' מדכמיז ראשית כטורי
דמתך נביא ולשון כיטורים משמע קודם גמור אלל שמחלין להסבכר.
והשח'ה' משמע דקרא מלר"ך להביא קודם גמור מדכמיז כטורי דמתך
מחא. ונקרא אחירא אמר הנה הנבאלי את ראשית פרי ופרי משמע
שגמור וקרא קראי ארדיו. וע"כ מוקמינן קרא דכמיז ביה כיטורים תניא
כן תניא לאו הנבאה ממש לעזרה אלל מפרש להם הנבאה קאמר
ושמעין לר"ך הפרשה נחמוני נעודם כיטורין קודם גמור ופ"ל לת"ק

פ"ג א תאנה שבכרה. פ"י הר"ז אפי' לא נגמר הפרי פ"י אלל
בשעת הפרשה א"כ פרי וכו' עכ"ל. ג"ל דלאו מדיוקא יליך מדכמיז
הנבאה פרי מכלל דבהפרשה לא. דמג"ל למידרש הכי כיון דקרא לגופיה
אלעטרין ולא לדיוקין. אלל ה"ק דלא אשכחן בני הפרשה דכמיז פרי
דמ"ק לית ליה הא דדרש ר"ש ולקחת להפרשה אלל בלקיטה מן הבית
להביאו לעזרה מיירי כמ"ש הר"ש בפ"ק מ"ה והתוס' ע"י השולח
והשח'ה' לא אשכחן נקרא דנעי פרי בהפרשה ור"ש דרש ולקחת
להפרשה. ומיהו קשה השח'ה' גין לת"ק וצ"ן לר"ש מג"ל הא מלחא דנעי
הפרשה מתחבר דלת"ק ולקחת לאו הפרשה היא ולר"ש הא נבדיל אמר
דולקחת אחי לקראתם שם נחלוש ומלר"ך קריאת שם גם נחמוני והיכא
מחא. ונראה דעיקר הפרשה נחמוני ילפי' מדכמיז ראשית כטורי
דמתך נביא ולשון כיטורים משמע קודם גמור אלל שמחלין להסבכר.
והשח'ה' משמע דקרא מלר"ך להביא קודם גמור מדכמיז כטורי דמתך
מחא. ונקרא אחירא אמר הנה הנבאלי את ראשית פרי ופרי משמע
שגמור וקרא קראי ארדיו. וע"כ מוקמינן קרא דכמיז ביה כיטורים תניא
כן תניא לאו הנבאה ממש לעזרה אלל מפרש להם הנבאה קאמר
ושמעין לר"ך הפרשה נחמוני נעודם כיטורין קודם גמור ופ"ל לת"ק

74
בניכורים
ביד כחו

מנחת של בניכורים, עיין ש"ס ל"ו ע"א דליתו יונא דלית נאכלים בכל מושבות, על כן אפילו בירושלים אף יונאם אפילו כהנים, כיון דלית רחיה אלא בירושלים, וכן פסק הר"מ כאן פ"ו ה"ם, ועיין חו"ס ל"ח ע"א ד"ה או דילמא, הקשו נימא הואיל ולא קרי להו שם, ע"ש מה שמירלו. והנה גם כן איכא לאקשוי נימא הואיל ואי בעי מימשל, דגם בניכורים נאקדשו בקריאה כמבואר במס' בניכורים פ"ג מ"א ובר"מ פ"ב מבניכורים ה"ט"ו. והנה לדעת הרב בעל שער המלך פ"ו ממחן ומלה ה"ם שכמו דבר"מ אית ליה האי סברא דהואיל אי בעי מימשל עליה, אך דוקא אם רחא לשום אדם כסברת חו"ס בעירובין ל' ע"ב ד"ה ולפרוש, על כן מעשר שרי חוץ לירושלים דליתו רחא לשום אדם לא אמרין הואיל, אבל בחרומה דרחא לכהניס אמרין הואיל ומימשל, אם כן כאן דבניכורים רחיס לכהן, אם כן נימא הואיל ומימשל, והו"ל נאכלין בכל מושבות, עיין פסחים שם ל"ח ע"א דמחמת הואיל הו"ל נאכלין בכל מושבות.

אך נאמת בניכורים שהביאו ישראל לעזרה, ועמה שהיא צד הכהנים אינה נשאלה, כי חרומה ניד כהן לא יוכל לשאול כמבואר בנדרים ג"ט ע"א. אך היאך מתקם פסחים, הא משכחת לה בניכורים שמביאים הכהנים עלמם דהם שלו, ועיין ר"מ פ"א [ממעשר ה' ג' וד'] ובקפף משנה ובשער המלך, אפילו אם נאמר דחרומה מויתאין מההן לכהן עיין שם, מ"מ נראה פשוט דבניכורים דהו קדשי המקדש ונחמין לאנשי המשמר, וכל דבר שניתן לאנשי המשמר קרבן הכהן ענדמה ואכילתו שלו, עיין ר"מ פ"ד מבניכורים ה"ז, אם כן בניכורים שמביא הכהן למה לא יאכל בהם. ולומר דלאחר חטופה והנחה בעזרה הו"ל כקרבן לאחר זריקה דלא מהני שאלה, כמבואר בחו"ס כרימות י"ג ע"ב ד"ה ארבע, גבי י"ש אוכל, אך נאמת זה אינו ברור, וכבר תמהו האחרונים על חו"ס מסוגיא דשנועות כ"ד ע"ב, עיין טורי אבן גר"ה סוגיא דכל חוסף כ"ח ע"ב ד"ה הרי, ועיין משנה למלך פ"יא ממעשה הקרבנות ה"ד מביא דברי חו"ס כרימות. עכ"פ נראה מחמת הואיל ומימשל י"ש להספק אפשר יאלו די חובתם הכהנים, וז"ע על האחרונים שלא הפעירו דברי הר"מ.

ועיין ר"מ פ"ב מבניכורים ה"א שמביאין בניכורים מדבריהם מעבר הירדן, ועיין דברי הרב המחבר לקמן [מטה ל"א ומטה מר"ו], א"כ אפשר לומר דאף יונאם בניכורים הללו מדרבנן, כי מן החורה נאכלים בכל מקום, אבל בחו"ס פסחים ל"ח ע"א ד"ה אכל חמנו, כמנו אי נמי כיון דמדרבנן אין להם פדיון לא משיב נאכל בכל מושבות, ונראה דזה מלוי כמה דמבואר בחירושים וכמה פעמים בחיבורי זה אי ע"י דרבנן נעשה דאורייתא ועיין ל"ו.

והנה מבואר בגמרא דגם איסורין דרבנן אם בהאי גוונא מן החורה אינו יונא, גם דרבנן אינו יונא מדרבנן, כמבואר בפסחים ל"ה ע"ב דלית יונאין בענין שאינו נקוב, ולכחמיה ודאי אסור לאכול דהעמידו דבריהם במקום עשה, כמו שזכר ר"ה ל"ב ע"ב [ועיין שו"ע או"ח ס' תרניה ונב"כ] שאין עולין באיין ולחפור אותו אפילו משום שנות, דהעמידו דבריהם במקום עשה, ובעבר ואכל אינו יונא מדרבנן, ומן החורה יא. ועיין פ"ב מבניכורים פ"ג ח"ג אות ו' וז' ובה"ל ק"ש ד"ה ואלו הביא בשם מנשה ב"ה ע"א ד"ה דלמחר, דאם עשה המלוה מן החורה שלא לפי תקנת חו"ל גם מדאורייתא לא יא, רק באטם, והונא בחיבורי זה כמה פעמים, ועיין שאנת אריה ס' ל"ו נפקא מינה אי אינו יונא מן החורה או דרבנן, אם מן החורה אינו יונא, ואחר זה נודמן לו איסור חורה עשה דוחה לא חטפה, מותר ומוכנה לאכול דעשה דוחה לא חטפה, אבל אכל דבר שיהא מן החורה רק מדרבנן לא יא, ונודמן לו א"כ איסור, כיון דמן החורה יא אינו חייב בעשה ואינו דוחה לא חטפה, ועיין רש"י בחובות ל"א ע"ב ד"ה מלוה, דדוקא במלוה דאורייתא כופין עד שחלא נפשו, אבל במלוה דרבנן אין כופין, א"כ נפקא מינה ג"כ אי מן החורה לא יא כופין אותו א"כ עד שחלא נפשו, אבל אם מדרבנן לא יא אין כופין, אך החו"ס שם פ"ו ע"א ד"ה פריעת, השיט על זה.

ועיין בשאנת אריה ס' ל"ו דאם אין לו מנה של הימר, נגוונא דעשה דוחה לא חטפה כגון חדש, יאכל האיסור, דעשה דוחה לא חטפה, ולכאורה יש להסתפק אם יש לפנינו חדש וטבל דרבנן, וטבל דרבנן אינו נדחה מפני מנה עיין בש"ס כאן ל"ה ע"ב, אם יכול לאכול החדש דעשה דוחה לא חטפה, כיון דקיימא לן [ועיין שם קל"ג ע"א] כל מקום שאפשר לקיים שיהיה אין לא חטפה נדחה, וכאן מדאורייתא אפשר לקיים בטבל דרבנן, ואין צריך לדחות הלל חטפה, אם כן מיקרי אפשר, אך מ"מ הסברא נותנת דלא מיקרי אפשר כיון דחוי"ל

העמידו דבריהם, והו"ל כאן לו שום דבר רק של חדש ונראה הלל חטפה, כן נראה לענ"ד וז"ע בדבר, ועיין פסחים פ"ה ע"א חו"ס כשהוא, נראה דאף אם איסור דרבנן עומד לנגדו משיב לא אפשר, ועיין חו"ס ונחיס ל"ו ע"ב ד"ה ואחד, ויבאר במקום אחר א"ה.

(ג) **ונוהגת**, עיין ר"מ כאן פ"ו וי"ט ה"י ופ"ב מעכו"ס ה"ג, אף דהו ליה מלוה עשה שהזמן גרמא, עיין פסחים מ"ג ע"ב וז"א ע"ב, מ"מ נשים חייבות מהיקיפא לא חאלל עליו מתוך שבעת ימים חאלל עליו מלוה, כל שישנו בכל חאלל מתוך שישנו בכל מלוה, והנהו נשי ישנן דמתוך ממחיבות במנה ג"כ. ובתוספות מגילה ד' ע"א ד"ה שאף, הקשו למה לי היקישא חיפוס ליה דאף הם היו באותו הגם, דמקרא מגילה נשים חייבות מהאי עטמא, ועיין שם שמירלו דטעם זה אינו אלא דרבנן, על כן צריך קרא לחייבין מן החורה, ועי"ש שמירלו עוד מירושלם.

והר"מ כמנ כאן דהוא הדיון ענדים חייבין לה, ועיין בגמרא משנה כמנ דכל מלוה שהאשה חייבת ענדים ג"כ חייבים, וכבר כתבתי במלוה הקודמת [אות ר'] כיון דכחמנו [לעיל אות י"ח] דבמנה בעינן לכס, והיאך יכול בעבד לקיים מלוה מנה דלית המנה שלו אלא של רבו, אפילו אם נמן לו רבו במתנה מ"מ הוא של רבו עיין י"ד ס' רס"ו סכ"ב, אלא דלמי דוקא אם נומד לו אחר על מנת שאין לרבו רשות בו, ועי"ש בס"ך סק"ט, ועיין שם ס' רכ"ב ס"א דלדעת הר"מ מהני אם אמר על מנת שאין לבעלך רשות ומה שמרתי עשי, והוא הדיון בעבד לדעת הש"ך, דלא כה"ט שם ס' רס"ו סק"י, א"כ הכא נמי נותן לו על מנת שאין לרבו רשות אלא יעשה מה שירצה, דיכול לעשות מה שירצה, והו"ל שפיר לכס, ולדעת שניה שם דלא מהני אלא אם אמר מה שחאלל או שתלשב דהיינו לדבר ידוע, אבל מה שמרעה חטפה לא מהני, א"כ כאן נותן לו מה שחאלל, כיון דלא הו"ל לשום ענין אלא למה שאמר לו דהיינו לענין אכילה, צריך עיין אי מיקרי לכס, דרש"י בקובה ל"ה ע"א ד"ה לפי, פירש דלכס היינו דראוי לכל דרכי הנאחו ע"ש, וכאן דהו"ל של רב דרבנן מיוחד ל"ע אי הו"ל מיקרי לכס, וכן גבי אחרונא כהאי גוונא, ואי"ה בחמרוג [לקמן מלוה שכ"ד] יבואר באורך, ומלוי עבד וחלוי בן חורין כחמנו ג"כ לעיל [במלוה ט' אות ד'] לענין ממון מה דינו ביום של רבו או של עמו, ע"ש.

(כה) **וכאן** כל החייבים במלוה חייבים במלוה זו, טומטום ואנדרוניות, דאפילו נשים חייבות, חוץ מחרש שוטה וקטן ללאו בני מלוה יניחו, ואם אכל מנה כשנשטפה ואחריו זה נתפסק, לא יא חמה שחלל בעת שהיה פטור, עיין ר"ה [כ"ח ע"א], ואם לא הביא ב' שערות בחמילת הליה ואכל, דהיה חייב מדרבנן כי הביע לחיבור, ואחר זה הביא ב' שערות, לכאורה נראה פשוט דצריך לאכול, כי לא היה מחויב מן החורה כלל, אך לשיטת רבינו טוביה מוינא הונא במדברי מגילה פ"ב ס' משנ"ח ובה"ל שנת [ס' רס"ו נמג"א סק"ח], דיואל בקידוש שנת מפלג המנחה, אף שאינו אלא דרבנן מ"מ יונא די חובתו של חורה, א"כ הכא נמי, והר"מ כמנ כ"ה מקרבן פסח ה"ז דאם עשה קטן פסח ראשון והגדילו קודם פסח שני פטור מפסח שני, אף שנראה מדבריו [שם פ"ב ה"ם], עיין לעיל מלוה ה' אות ד'] דשה לנית אבות לאו דאורייתא, נראה ג"כ דסובר דרבנן פטור דאורייתא, ועיין מה שהבאנו לעיל [שם אות ה'] ג"כ הטורי אבן שהקשה על זה מש"ס ד"ה [שם] דעמיס שוטה לא יא, ולפי מה שכתבנו לא קשיא, דשוטה פטור אף מדרבנן אבל קטן חייב מדרבנן, א"כ אפשר שסברת הר"מ כסברת רבינו טוביה, עיין ומבין ל"ט.

(כז) **ולענין** אם צריך כונה, ודאי צריך כונה, אך בדיעבד אם יא בלא כונה, דעת הרבה ראשונים דלא יא דפוסקים מלוה לריכות כונה, ומ"מ אף דהר"מ [פ"ב משופר ה"ד] סובר מלוה לריכות כונה, מ"מ נאכילת מנה סובר כאן פ"ו ה"ג דאף בלא כונה יא, כיון דנהנה דהמתעסק בהלכה וכו', עיין ר"ן ר"ה שם והרב המגיד [וכסף משנה] פ"ב משופר ה"ד, ואם כיון בפירוש שלא לנאמ, או שלא ידע שהוא פסח או מנה, דעת הרבה ראשונים דלא יא.

ועיין פרי מגדים הל' קריאת שמע ס' א' אשל אנהיה סק"ג, מסופק אם מלוה לריכות כונה הוא מן החורה או רק מדרבנן, ובמידה אם לא נמכרין אף מן החורה לא יא, עיין פרי מגדים נפתימה [הג"ל אות כ"ג] בשם החו"ס סוכה ג' ע"א ד"ה דלמחר, גבי לא קיימת מלוה סוכה וכו', אם אינו עושה מתקנת חו"ל אף מן החורה לא יא, אך באונס נפקא מינה, והיינו אם לא נמכרין

ובי"ט

ח"ס

כ"ח

לט) ע"ע לעיל מצוה ו' אות ה', ולהלן מצוה ל"א אות ח'.
כו) עיין כ"י אריה ס' חקפ"ט ד"ה רצ"ך.

לו) ע"ע להלן מצוה צ"א אות ד', ורפ"א אות י"ג.
לז) עיין לעיל מצוה ה' אות ה' ובהערה שם.
לא) וכ"ה בירושלמי פסחים פ"ה ה"א (מנחת סולת)

ועיין גאור החיים פרשת תנא [דברים כ"ו, כ"ז] ד"ה אשר, כתב צפירוש הפסוק, דשנת השמיטה אין זה הנחל ביכורים, לפי שאינה שלו אלא מופקרת לכל, ע"ש, ולא זכר כלל פירוש רש"י שכמה צפירוש להיפך, ולהוציא דין מפסוק עלי קבלת חו"ל קשה מאד, ובפרט שהר"מ והמחבר סממו הדברים,

נראה שכל ענין חייב, ורש"י כתב להדיא כן, מאן ספין לחלוק עליהם ומכל שכן עלי ראה רק מפשט הכתוב.

ועיין צבורים י"ב ע"ב, דנהמת שביעית פטורה מן הנכורה, דלכלה אמר רחמנא ולא לשריפה, וככור אימורים לגביה סלקי, ופריך הש"ס מהא דמתן [שביעית פ"ט מ"ט], האוכל מטיסת שביעית עד שלא הורמה תלתה חייב מיתה, ואמאי חייבת נחלה, כיון דמיטמאת בת שריפה היא לאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה, ומשני שאני גבי חלה דכתיב לדורותיכם [נמדבר ט"ו, כ"א]. א"כ כאלו גבי ביכורים כיון דמתמלאי בת שריפה היא, וגרע מתלה טמאה דלסוד להסיקן אפילו תחת מבשילי, עיין בר"מ כלן פ"ב הי"ט, וכאלו לא כתיב לדורותיכם, א"כ אפשר מהאי טעמא פטור מביכורים. אך נאמת לפי מסקנת הש"ס שם, דפריך וליגמר מיניה, ומשני דשם גבי חלה עיקרה לאחילה רק אם אירע שנטמאת היא בשריפה, וכאלו גבי צבור עיקרו לשריפה על כן לא גמרינן מתלה, ע"ש, א"כ גבי ביכורים דדמו לחלה דעיקרם לאחילה רק אם נטמאו הם בשריפה, שפיר יליפינן מתלה, דהו שפיר לאכלה, א"כ לא נפטור מביכורים מהאי טעמא. ואפשר דלא נוכל למילף ביכורים מתלה, דמה לחלה שכן טובלת וחיבת מיתה אם אכל טבל, מה שאין כן ביכורים דלינם טובלים, ע"ש בתוס' ד"ה הכא וכו', א"כ פטור מביכורים מהאי טעמא, ודין זה נריך לי עיין, ודעת רש"י להדיא דחייב, על כן ז"ע.

[ג] ודין ביכורים, יורד אדם למוך שדהו ורואה תאנה שזכרה או רימון וכו', קורא לה שם, ואין נריך לקרוא לה שם אחר תלישה, ואפילו קודם שנגמר הפרי מהני קריאת שם. ואם לא הפריש במחזור מפרש בטלוש. וביכורים אין להם שיעור מן המורה, רק מדרבנן נריך להיות אחד מששים, והרובה לפשות כל שדהו ביכורים עושה, ודינים אלו מתוארים בר"מ כלן פ"ב הל' י"ז-י"ט, נאריכות.

[ד] ונראה פשוט, דאף לאחר הנחל ביכורים לירושלים דנאסרו לורים, כמבאר לקמן [מנחה חמ"ט אות א'], מ"מ טדאי מהני שאלה, כיון דקדש דביכור פה, כמו תרומות ומעשרות והקדשות דמהני שאלה, הכא נמי מהני שאלה, אך לאחר הנחה בעורה, זה תלוי אם נקבעות מהני שאלה לאחר זריקה, וכבר הנאמי בציטר זה [מנחה י' אות כ"ג, רפ"א אות י"ג, רפ"א אות ט"ו], ואין כלן מקומו, עכ"פ זה צבור דמהני שאלה בביכורים, אך אם נשאל ונעשו חולין למפרע, חייב בתרומות ומעשרות, דנחמיה היו פטורין, דביכורים פטורים מתרומות ומעשרות, כמבאר בש"ס בגא בתרא פ"א ע"ב ור"מ כלן פ"ד ה"ד, וזה פשוט.

[ה] ואין מבאין ביכורים משקים, וטדאי לא נהקדש כלל, אך אין ושמן דעמ הר"מ פ"ב ה"ד דמביאין, ולא חילק כלל וסוכר דככל עיין מביאין. ובכסף משנה מבאר ירושלמי [חלה פ"ד הל' ה'], דמתוך על המשניות דמסכת תרומות פ"א מ"ג ומסכת חלה פ"ד מ"א דסמרי אהרד, דש חילוק, אם נצרן מחמילה לכן מביאין אין ושמן, ואם לא נצרן מחמילה לכן אף אין ושמן אין מביאין, ובכסף משנה עמד על דברי הר"מ שלא חילק סה.

[ו] ואחד הנוטע ואחד העולה מאליו חייב בביכורים, ונוטע בתוך שלו והבריך בתוך של חבירו או לרשות הרבים, או להיפך, כיון דאין כל הגידולים מקרקע שלו, פטור, דכתיב אדמתך, וכן הלוקח אינן אחד כיון דאין לו קרקע אינו מבאר ביכורים, ועיין עוד דינים בר"מ כלן, הכלל, דלריכס הגידולים להיות מקרקע שלו, ועיין ר"מ ומראה עוד כמה דינים. קנה שני

חילנות, מבאר מספק, דקפך אם יש לו קרקע, וקונה שלשה חילנות מבאר טדאי, דיש לו קרקע, ואם קנה אינן וקרקעו מבאר ג"כ טדאי. והנה מבאר דלם אין לו קרקע פטור מהנחלה, וכן הוא בגא בתרא פרק הספינה פ"א ע"א, ולכאורה קשה, דבגיטין פרק השולח מ"מ ע"א,

מבאר דהמוכר שדהו צומן שהיוכל טובא ריש לקיש סוכר קנין פירות לאו כקנין הגוף ומבאר ואינו קורא, וכן פסק הר"מ כלן פ"ד הל' ו' ח', דהמוכר שדהו לפירות או צומן שהיוכל טובא, מבאר ואינו קורא, כיון דאין לו קרקע, דקנין פירות לאו כקנין הגוף. וא"כ כיון דאין לו קרקע למה מבאר הא לאו אדמתך היא. ונפני יהושע גיטין [מ"ז ע"ב ד"ה גמרא ריש לקיש] עמד סה, ומיך, דכאן אין לו קרקע כלל אבל שדה לפירות או צומן שהיוכל טובא דהקרקע קנויה לו לפירומיה, על כן מבאר, ע"ש. ומ"מ ז"ש, כיון דנתמטט מקריאה, דלא קרינן ציה האדמה אשר נתמ לי [דברים כ"ו, י'], דלא הו שנו, א"כ לא הו אדמתך ג"כ, כמבאר בפרק הספינה. ושם בפרק השולח מ"מ ע"ב תוס' ד"ה טבל וחולין וכו', נראה דלמאן דלמך קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי אינו מבאר ג"כ רק מתקדש להו, וכן הוא ברש"י שם להדיא, דלריש לקיש מקדיש להו, כדאימא בפרק הספינה, א"כ מבאר להדיא דאינו מבאר גם לריש לקיש רק מספק ועל כן מקדיש להו. ובשאלת

ה. ברבינו בחיי ריש תבא כך קבלו רז"ל, כתיב הכא אשר תבוא מארצך וכתוב התם ארץ חטה וכו', ולכן אין חייב המצוה אלא בשבעת המינין וכו' שבהם נשתבחה איי והם עיקרי הפרנסה והמנוון. ו. ביכורים פ"ג פ"ג ז. ובי"ב הרלב"ג בפי תבא בתולעת האי' ובמורה נבוכים פ"ג פ"א פ"ט: שהוא ליתן ראשית כל דבר להשם לחוק מדת הנדיבות ולמטע תאות המאכל וקניית המנוון וכו', אבל מקרא ביכורים יש בו מדת ענה בי"ב, שהוא לוקח סל על כתפיו ומודיע חסדי השם וגמולותיו לחודעי לבני האדם, שמעבודת השם שיוזכרו האדם עתות צרתו ועניני מצוקותיו כשירחיב השם לו, ע"ש ולקמן מצוה תמי"ט ותר"ו

אריה סימן ז', הקשה על דברי החו"מ, דלמה ליה לאקדושי, הא מבאר טדאי לריש לקיש אך דאינו קורא, ואמאי נריך לאקדושי. ובמקור חיים סימן תמ"ח סק"א ד"ה גם, השיג עליו וגם על הפני יהושע, ומבאר דברי הרשב"א אלו דמוכר דלריש לקיש אינו מבאר רק מספק או מדרבנן, ונריך להקדיש. אך מדברי הר"מ כלן פ"ד, דגבי קונה שני חילנות כתב בהל' ד', דמבאר מספק וכינד עושה מקדיש וכו', ואמר זה צהל' ו' ח' גבי מוכר שדהו לפירות או צומן שהיוכל טובא, כתב סתם דמבאר, ולא כתב ג"כ דמבאר מספק ומקדיש להו כדלעיל, נראה צבור דהר"מ סוכר כהפני יהושע והשאלת אריה, דמוכר שדהו לפירות מבאר טדאי אף שאין לו קרקע, ונריך לומר כחילוק של הפני יהושע. וע"ש עוד במקור חיים, ותלי"ת הרבה כיונתי לדעתו.

והנה קונה אינן דאין לו קרקע אף דהאין עומד ברשות, וכן שני חילנות, כיון דאין לו קרקע לא הו אדמתך, ולעיל גבי נוטע בתוך שלו והבריך למוך שדה חבירו, דג"כ אינו מבאר, דאין כל הגידולים מאדמתך, ומבאר בר"מ כלן הי"א, בשם ירושלמי ביכורים פ"א ה"א, דאם נתן לו חבירו רשות להבריך הרי זה מבאר, וכאלו דעומד ברשות ולא מהני עיין ראש"ד בהשגות הי"ג, כתב דמבריך עיקרו ברשות עלמו ויניקת ההצרכה מועטת ברשות חבירו על כן מהני נתינת רשות, אבל בעומד ברשות חבירו, כמו קנה אינן בלא קרקע, לא מהני נתינת רשות ואינו מבאר. ועיין לקמן מנחה של"ט [אות י"ח], כתבתי דנראה דאם קונה קרקע לזמן דיש לו רשות לחפור בגוף הקרקע, כמו שכח הר"מ פ"ב ממכירה ה"ו, מבאר וקורא דהו כקנין עולם, ע"ש.

[ז] פירות השופטים חייבים בביכורים, כן הוא בר"מ כלן פ"ב ה"ח, ממולין פרק ראשית הגז קל"ו ע"א, ועי"ש בסוגיא דגם שופות ג' חייבי, אך כיון דאין צריכה דלאורייתא נריך להקדיש חלקו כמו כל פסק ביכורים, ולענין פרומה עיין ר"מ פ"א מתרומות הל' כ' וכו"א.

[ח] ונציין ר"מ כלן פ"ב ה"ט, דהגדל בעצק אע"פ שהוא נקוב, והגדל צמפינה, אינו מבאר ביכורים, דכתיב מארצך [דברים כ"ו, כ"ז], אבל מבאר מן הגדל צג ומורבה, ועי"ש בהשגות בכסף משנה.

[ט] וביכורים אינם טוהגים אלא בפירות ארץ ישראל ולא בפירות חוץ לארץ, מפני שהם חובת קרקע, ועיין תוס' ו

(ו) ועיין גם ברשב"ם בבא בתרא שם ד"ה מבאר, דקונה שדה לפירות מבאר מן התורה. (ז) וכן הוכיח ב"ם של שלמה חולין שם ס"י ב'.

כשהפירוש אריה של

קרקע ששונה לחמו

בשופטים

בגאין ובספינה

בחוץ לארץ

ותו ההפסדה ושיעורה

שאלה [ד] ונראה

חשמה [ה] ואין

כשאין כל הגידול בקרקע שלו

ובספר שיטה מקובלת צריך שם כתב, למאן דאמר כופרין כפרה לא מהי מחילה מהיורשים. וכעת לא ראינו להר"מ שיצא זה, והוא פוסק שם דכופרין כפרה, ע"ש.

[יב] עוד נראה לענין לפי שיטת התוס' [כחצות ל' ע"ב ד"ה זר] דחומש הוא כפרה, על כן אינו יכול ללמוד. ודאי אם מה האוכל בשוגג אינו היורשים צריכין לשלם החומש כי אין כפרה למתים, ודין זה מטאר בהדיא צריך ק"ד ע"ב גבי גזל ונשבע אמרינן, אלמא חומש ממונא, וכי מיית משלמי יורשים וכו' ופטורים מן האשם וכו', ופירש רש"י דאשם כפרה היא ואין כפרה למתים. וכן הוא בשיטה מקובלת שם [ד"ה ח"ל הראב"ד], דאי חומש כפרה אין היורשים צריכין לשלם דאין צריכין כפרה. ושם גבי שטעה מקינן דחומש ממונא וחיבין היורשים, וכן פסק הר"מ פ"ו מגדלה ה' ה', ע"ש. אבל כלן לשיטת הפוסקים [הג"ל] דכפרה היא א"כ אין היורשים צריכין לשלם, וכעת לא ראינו להר"מ ולא לאחד מהראשונים שיצאו דין זה, דאם מה אין היורשים מחייבים לשלם [קדן ו] חומש, וא"כ אף אלל משל אחר, מ"מ כיון דלאו משום כפרה הוא רק מחמת גזל, עכ"פ אין נעשה הקדן תרומה ואין צריך לשלם פירות מחוקקים, וז"ע שלא ראינו גילו לדין זה. גם בצופר דפוסק הר"מ פ"י מנוקי ממונא ה"ד דכופרין כפרה אם מה אין היורשים צריכין לשלם, ובשיטה מקובלת [ב"ק מ' ע"ח] הביא כמה נפקא מינות אם כופרין כפרה או ממונא, ולא הביא נפקא מינה זו אם היורשים מחייבים לשלם, ומני ושייר, ובר"מ ג"כ לא הביא זה. ונקי ממונא אם היורשים צריכין לשלם את הכופר, וז"ע כעת.

חיוב היורשים בחטאות ובכופר

[יג] עוד אני נצרך צעוה"ד אשר שכלי אינו שלם בתלמוד ואעורר עליו. הנה לפי דעתו נראה כמו בתרומה ובהקדש כל דבר אשר הקדיש במאמר פיו יכול לשאול עליו, כן תדאי הדין צבירים שמפריש וקורא שם כמטאר במס' ביכורים פ"ג מ"א ובר"מ פ"ג מביכורים ה"ט, תדאי יכול לשאול ג"כ על הביכורים, וג"כ איקרי תרומה כמטאר בכסף משנה ובר"מ ש"י. וא"כ יש לומר אפילו לאחר הנחה בעזרה ולאחר התפורה כל זמן שלא באו ליד הכהנים אינו נהו שאלה, כמקדשים אפילו לאחר זריקה דגם יש להם שאלה לשיטת הראשונים, חוץ מחוס' נדרותם י"ג ע"ב ד"ה ארבע מטאות, דדעתם שאלה זריקה דם בקדשים אינו שאלה. וכבר עמדו בזה האחרונים דדברי החוס' שם מנהיגין, ועיין בטורי אבן צ"ח כ"ח בסוגיא דגל מוסף.

הנה בבכורות

→ ור"פ זה לכאורה קשה נפקמים פרק כל שעה ל"ו ע"ב דמטאר שם דאין אדם יוצא ידי חובת מנה' צבירים, דהיינו כהן האוכל בירושלים ע"ש ברש"י כיון דאינו נאכל בכל מושבות, וכן פסק הר"מ פ"ו מחמת ומנה ה"ח. ולכאורה נראה אי בני מיחשל עליה אע"ג דמיירי בכהן האוכל, דאי זר האוכל בירושלים בלאו הכי אינו יוצא דחייב מיהא בדי שמים ואינו יוצא צבירים כמטאר שם, ובכהן כיון דבא לידו ליחא בשאלה, מ"מ משכחם לה בכהן שביא ביכורי עמנו לירושלים ואין צריך ליתן לכהן אחר. אע"פ שהביכורים ניתנין לאנשי משמר כמטאר במס' הג"ל פ"ג מ"ב ובר"מ שם פ"ג ה"א, מ"מ בכל הקדשים שניתנים לאנשי משמר אם הן של כהן עמדו ואכלתו שלו כמטאר בר"מ פ"ד מכלי המקדש ה"ו, א"כ תדאי הביכורים שביא הם שלו וא"כ יכול לשאול עליו, א"כ אמאי מתחם סמינו בשי"ט דאינו יוצא צבירים הלל הכהן צבירים שלו אמאי לא יצא ביה ידי חובה.

→ אך באמת לשיטת רש"י פסחים מ"ח ע"א ד"ה אלל הכא, דמתחם האי סברא דאי בני מיחשל עליו לא אמרינן דהוי שלו, וגם לדעת התוס' שם מ"ז ע"ב ד"ה הואיל, כתב דלא אמרינן גבי מעשר שני בסוגיא זו הואיל ואי בני מיחשל עליו דכתיב קודש לה', א"כ גבי תרומה נמי, עיין קידושין ג"ג ע"א, וביכורים איקרי תרומה [מעילה ע"ו ע"ב], א"כ אינו יוצא מחמת הואיל כזה. אבל לדעת הר"מ כפי שהעמים דעתו בשער המלך בפ"ו מחמת ומנה ה"ח, דהר"מ סובר דינא ידי חובה במנה של מעשר שני, כתב שם דהר"מ סובר האי דהואיל ובני מיחשל, א"כ קשה מפני מה פוסק הר"מ דאינו יוצא ידי חובה צבירים מפני דאינם נאכלים בכל מושבות, ולא נראה הואיל ואי בני מיחשל עליו. ועיין עוד בשער המלך שם שמה על פסחים התוס' פסחים שם, איחשל עליו הדרא לטעמיה, ע"ש. ונהי דקושייתו נכונה בזה, מ"מ קושיא התוס' במקומה על הך דביכורים אמאי אין יוצאין, וביכורים כשנשאלין עליהם לא הדרא לטעמיה כי ביכורים אינם טעונים, וקודם שהפריש ביכורים מותרים לאכול כל הפירות כמטאר במשנה ביכורים פ"ג מ"ג ובר"מ [נפירוש המשניות שם], על כן צריכין אט לדברי התוס' בתירוט שם.

ובזה יחא לי תשובת הרשב"א [ח"א סי' תשמ"ו תשמ"ו] הוצאה צא"ח סי' תרמ"ט ס"ב שכתב דהמודר הנאה מלובט אינו יוצא ט, ולא אמרינן הואיל ואי בני מיחשל עליו הוי ליה כדדידי. והביא רביה מהמשנה דסוכה פרק לולב הגזול ל"ד ע"ב אחרוג של תרומה טמאה אינו יוצא ט, משמע אפילו אם הוא כד ישראל עדיין, ואמאי אינו יוצא נימא הואיל ואי בני מיחשל עליו. והקשה בשער אפרים [סי' ל"ח] הוצאה דנרי בשער המלך ה"ל חמך ומנה פ"ו ה"ח מאי ראינו, שאני התם דאי מיחשל עליו הדרא לטעמיה ע"ש, והשער המלך מביא דברי הרשב"א עמנו [ח"ד סי' ר"ב] שדמה ראינו מכה זה. ולדידי ראינו הרשב"א נכונה, דכבר כתבתי [מנה ר"פ אות ל"ג, מ' נראה דהלכה דהפרשתו מקדשו, א"כ אמאי מתחם סמיס דתרומה טמאה אינו יוצא, הא בתרומה טמאה כהאי גוונא כגון משלומין למה לא יצא ט, אי נימא הואיל ואי בני מיחשל כמסקנת הרשב"א. ובעוה"ש"מ עוד יש לעורר שם בסוגיא, ואני לעורר לב המעיין באחי. >וע"ש ב' לולב הגזול ל"ה ע"א דברי הש"ס דלמד מאן דאמר לא יוכל לאוקמי המשנה כר' מאיר רק כרבנן דמעשר שני ממונא הדיוט הוא. > וכן הראיה [שהביא הרשב"א שם] משנת כ"ו ע"ב דדוקא תרומה טהורה אבל תרומה טמאה אף צבחה גוונא צהלומין דלא שייך הדרא לטעמיה מ"מ אין מטלטלין, אלא על כרחך דמתחם אי בני מיחשל עליו לא אמרינן בטלטול, ואע"ג דסתם משנה ר' מאיר הוא ולר' מאיר אין ראינו [בג"ל], מ"מ לא יחא לאוקמי הך סתמא כר' מאיר, הוי דש"ס דילן בימות ל"ט ע"א ושאר מקומות כמו שכתבתי לעיל [שם אות מ' סוגרים דהפרשתו מקדשו, וא"כ אמאי לא יטלטל תרומה טמאה צבחה גוונא, אלא על כרחך צריך לומר כסנת הרשב"א כן נראה לי נכון צעוה"ד.

[יז] עוד נראה לענין דאם אכל תרומה בשוגג, מותר להפריש הקדן וחומש בשנת וי"ט וליחנס לכהן, לא מיבעיא לדעת התוס' תביגה ח' ע"א ד"ה משום סיקרמא, דאין בהגבה תרומות ומעשרות בשנת וי"ט משום אין מקדישין כיון דחייב מן התורה להקדישו, רק האיסור הוא משום שמתקן את הטבל, א"כ כהן אינו מתקן, והאיסור להקדיש לא שייך כיון דחייב מן התורה להקדישו ע"ש בתוס'. אלא אפילו לדעת הר"מ פ"ג משנת [ה' ט', י"ד] שכתב שני הטעמים דאין מבטיחין תרומות ומעשרות משום מתקן ומשום מקדיש, מ"מ כיון דמתקן אין כאן, וטעם מקדיש גזירה משום מקח וממכר ג"כ אפשר כיון שהפרשה היא כפרה ונמכר כמו שכתבתי, אפשר דהוי כמו מקדיש אדם פסחו ומגינתו בשנת וי"ט שכתב הר"מ שם צה"ד שזו מלות היום היא, א"כ הכא נמי כיון שמתקן כפרה הוי ליה קנא מלות היום ומותר להפריש אפילו בשנת וי"ט. אך בשנת פרק השואל קמ"ח ע"ב נראה הטעם דמותר להקדיש פסחו ומגינתו, מטעם דהוי ליה חובתו הקבוע להם זמן, וע"ש ברש"י כיון דהקדשתן דומה וי"ט דהי ג"כ הקדשן, א"כ כהן לא שייך זה ואסור לדעת הר"מ, אבל לדעת התוס' תדאי מותר להפריש כמו שכתבתי, ואיני פוסק כעת דבני שנת וי"ט.

הפרישות בתפלות בשבת ויר"ט

[יא] ונראה לי לפי מה שכתבתי לעיל [מנה ר"פ אות ל"ג] בשם התוס' דבשוגג התשלומין כפרה, ועיקר הכפרה תליה בהפרשה, אם אינו רוצה להפריש תדאי אין בית דין נוקטין לו, כמו חייב מטאות ואשמות דאין ממשכנין. ועד כאן לא מיבעיא לן צ"ח מ' ע"א גבי כופר דב"כ כפרה היא אי ממשכנין, אלא משום כיון דלחצניה הוא וכו' לא חמיר עליו, אבל כהן דעיקר הכפרה ההפרשה א"כ חמיר עליה. עוד מטאר שם כיון דהוא לא חטא וממוניה הוא דאיחך לא חמיר עליה ובני משכוניה, אבל כהן דהוא בעמנו חטא תדאי חמיר עליה, וגם דהכפרה לא חליא בחצריה חמיר עליה ולא בני משכוניה. אבל למאן דאמר שהנאמי לעיל [אות ט'] דנתיבא ליד הכהן מקדשו, א"כ עיקר הכפרה תליה אם טתן ליד הכהן, אפשר שייך ג"כ האי סברא, כיון דלחצניה ולא לגביה לא חמיר עליה ובני משכוניה, ומ"מ נד השני כיון דלא חטא לא שייך כהן. וגם נראה לי דכאן לא שייך ג"כ הסברא כיון דלחצניה ולא לגביה כיון דנעשה קודש הוי ליה לגביה, ושם גבי כופר לא נעשה התשלומין לגביה, וגם משלם צעד ההיזק גופו. אבל כהן התשלומין רק מטעם גזירת הכתוב, ואפילו אכל תרומה דליה, וגם נחפסים האשמות בקדושה, וטעם יומא וסברא דאין ממשכנין והוי ליה לגמרי כהטאות ואשמות דאין ממשכנין. אך לדעת (הר"מ) [הר"ש] שהנאמי לעיל [מנה ר"פ אות מ"ב] דלאו מטעם כפרה אפשר דממשכנין, כמו חייב עולות ושלמים דממשכנין, ועיין ר"מ פ"י מנוקי ממונא ה"ד צדין כופר יש לפלפל בזה ואין כאן מקומו, וע"ש בלחם משנה בשם הרשב"א [ב"ק שם].

א' מחשבותי בתפלות תרומה

כג) וכן הפירוש רבינו לעיל מצוה ג"א אות י"ח. וע"ש שמבאר אמאי פסק הרמב"ם דממשכנין ומבאר מהות חיוב כופר. כד) ראה משי"ב רבינו לעיל מצוה צ"א אות ד'. וכ"כ התוס' רא"ש קידושין ל"ח ע"א.

לאחר שהגיעו ליד כהן, ע"ש. כב) בפסוקי אור סי' כ"ג אות ד' כתב שגם בתרומות ומעשרות אם רוצה ליתן היום לכהן שיר להפריש בשבת ויר"ט.

נכסו למתן קמ"ל דלפניו כפסם כששורא
לפסח פה מרובה לר"ח שילוש כמה עיקר
לפסח ללוט יומר משיעור חלה כדאמר לקמן
דבר גופיה ס"ל לקמן מה קפ"ה מלוגנה לפסח,
וע"נ ברי"ק כאלו וברא"ה וז"ל זה נקט ריבוא לא
מנחם שגבא יו"ט דלא מטיחם בלילה שלפני חלה
כיחא, אלא אפילו כפסם דלר"ח ללוט כ"א כפי
מ"מ מומר לאפות חלה מרובה ולא משיעור
לקטלה ללילה, וז"ל דק"ל דל"כ ליקטס הרבואה
בלילה אבל כמה דנקיט אפיה לר"ח ורובא יומר
כפסם משאר יו"ט, ואין לומר דהוי"ל כפסם כי
הכי לאסור ללוט יומר משיעור חלה ה"ה למיפא
וכדמשמע מפשט לשון הר"ק דק"ל בלמה כן,
אך דהו"ל דאי דל"ח שוט טעם לאסור אפיה כפסם
מבשאר יו"ט, וז"ל עוד ע"פ מ"ש בל"ה בלמה
זמנא מיי"ח בלילה מרובה יומה משיעור חלה
ומ"ש דנפישא בלילה, רק דהנהגה לא מיי"ח
מאסור פסח רק מזד אסור יו"ט לא אסר, לפי
זה מיושב ג"כ קושיות דו"ק, ונס ע"פ מ"ש
ברמ"ן דהך שנייה דמשום דק"ל לא פה ענה
דנפישא בלילה לא ס"ל דהא דבר דאמר קבל
מלוגנה לפסח, א"ש ג"כ מה שהקשית ד"ל
לשנייה הו"ל תקשה מ"ש פסח, אך וז"ל
דלדבריה י"ל דקמ"ל כפסם מומר אפילו הלילה
ז"ל פה ענה דנפישא בלילה וקמ"ל דבר
דלו"ס.

אמר רב יהודה דבר זה שאל ביהותם בן
וזנין לחבמים כו', ע"י רב"ז מ"כ ס"י
תלנו. (מורה"ש)
אפשר יעשנה כו' כיון. נ"מ לג"ה רש"י
ד"ה כיון.
[אפשר יעשנה כדפרס ויקבענה כיון.
לקמן (ד'ג).] (ר"ש)
אמר ר"א בר צדוק. לקמן מט ע"א, ועין
בתום יומה ע"פ ד"ה נוטו.
איכא דאמר כו' לא של נחתומין. ע"י
ר"ש מ"ש כפס הר"ק ומ"ש עליו ומשמע
מדברי הר"ש דלפניו הא עובדא לחבמים,
ובירושלמי פ"ב ה"ד כדבריה דל"כ יהודה שאל
ביחוס בן זונין איחא ס' לר"ג וזכמים וכו' וכו'
היה ג"כ בבית ר"ג כמ"ש הכא, וא"כ א"ל לומר
דלפניו וע"י לומר כמ"ש הר"ן ע"ש, וכלל אריה
להר"ק בלחמי כס"ד.
איכא דאמר כו' לא של נחתומין. ע"י
ר"ש מ"ש כפס הר"ק ומ"ש עליו ומשמע
מדברי הר"ש דלפניו הא עובדא לחבמים
ובירושלמי פ"ב ה"ד כדבריה דל"כ יהודה שאל
ביחוס בן זונין איחא ס' לר"ג וזכמים וכו' וכו'
היה ג"כ בבית ר"ג כמ"ש הכא, וא"כ א"ל לומר
דלפניו וע"י לומר כמ"ש הר"ן ע"ש וכלל אריה
להר"ק בלחמי כס"ד.
הסוגין והדוכשנין. (בכורות כו.) תורה
כ"ש.
המדומע. ומורה יב ע"א, לקמן מט ע"א
רש"י ד"ה מנאן.
המדומע פטורים מן החלה. ע"י גה מז
ע"א דס' איחא פלוגתא דר"מ מתיב כהלה ור'
יהודה ור' יוסי ור"ש פוטרין, ובמקומה דחלה
פ"א איחא פלוגתא כפסם מדומע דר"מ מתיב
ור' יוסי פוטרין וכו' מודמע פטור מן החלה
ספק דמוע חייב כהלה, ובירושלמי פ"ו דתרומוה
ה"ב א"ר יוחנן ספק מדומע פטור מן החלה
ספק האכל משום דמוע חייב כהלה, ובחלה פ"א
ה"ב הלשון בדברי ר' יוחנן מדומע פטור כו',
וע"י ר"ש פ"ק דתלה מ"ד שכבש כפס הירושלמי
דל"ה מדומע פטור אלא כהשעור ה' רבועים
מזומנתים חייב כפס חלק מדומע שנכל אכל יומר
מח' רבועים חייב, ולפניו בירושלמי הוא כפסא
אחרת, וע"י ע"א.
אמר ר"ל. ע"י לקמן ע"פ בתום ד"ה דכ"ע
מש"ש כפס הירושלמי.
מעשה אילפס חייבין. לפניו ע"פ ד"ה
פרט, לקמן מט ע"א ד"ה אבל בכורות לו ע"פ
ד"ה להם, וריוחין סא ע"א ד"ה כיון, וחלוין ו
ע"פ ד"ה והכי.
עשאן באילפס. לקמן קוט ע"פ ד"ה
דוכשנין, סהדין ו' ע"פ ד"ה טענה, כ"מ פט
ע"א ד"ה יאל, בכורות כו ע"א ד"ה כ"ש, וד"ה
ספק, מנחות כו ע"א.
שהרחיק ולבסוף הדביק. בירושלמי חלה
פ"א ה"ג מתיב גמיה האור מהלך מן הדל,
ולקמן ע"פ מנחיש סמ"ה כדנזקה כענדו הוא
לחניה דר"ל כמ"ש החום ד"ה דכ"ע. (ר"ש)
כל שפורסה. בירושלמי פ"ב ה"ד הוא
כדבריה גופה ויאלף כהלה נא כשפורסה ואין
גדיח נמשכן, וע"י נ"מ חל"ה ס"י פ' שחקר חס

למכור בשוק. אבל ל"ל דהו"ל כשלא לדעת הכהנה
כן, וע"י סוכה ג', וע"י שאלו ומשיעור מהדורה ג'
מ"כ ס"י לה, וע"י מהרש"א לקמן ל"ה ב', וע"י
ברכת הוצא ואין קדשים מנחות ע"י א'
כה.
ד"ה שהרחיק. האילפס ואח"כ בו'
כ"ל.
ד"ה וכן לענין לחמי תודה. והתודה
כשירה. ל"פ דמה ענין תודה לזה, הא שם הוא
רק לענין הלחם וע"י כזה היטב שוב ראינו
ברמ"ם ה"ל פסק"מ מ"ב ה"ב חלות תודה כו'
שספרו עד שלא נזקק דם הוצא פסולין כו', והוא
מוספפת פ"ד מנחות ע"ש כ"מ א"ש.
בא"ד. והתודה כשירה וקרמו. כ"ל.
ומלא דהואיל ליחא כדפ"י.
בא"ד. דהואיל וקרמו פניה דתבן
במנחות כי האי גוונא בעינן. ע"י נודע
ביהודה מהדורא פנימא א"ה ס"י פ' מ"ש כו'.
(מורה"ש)
תוספות. ד"ה ובית הלל. טעמא דב"ה
וכו'. נ"ב יעוין במלמחות כאלו.
בא"ד. מערמת אשה כו'. נ"ב ס' איחא
ממלא אשה כו'.
דף ל"ו ע"ב
גמרא. אחד שלא יטול פרוס. יומה ה'
ע"ב, ונחמס ע"ב ד"ה היינו, מנחות ע"ב ע"ב
ד"ה והקברו. (מ"ה)
המעיסה ב"ש פוטרין. ונחמס לה ע"ב
ד"ה עירה, [שנת ע"ב רש"י ד"ה בלומה].
(ר"ש)
ר' ישמעאל בר' יוסי. כמוספתא פ"א
חלה, ובירושלמי ס' פ"א ה"ד, וכאלו פ"ב ה"ו
איחא איפכא, ר' ישמעאל כ"י יוסי אומר משום
אזני מעיסה חמין ע"ב קמח חליטה קמח ע"ב
חמין. (ר"ש)
ואמרי לה זה וזה לחיוב כו'. לפעני' ד
נראה דל"ן זה מלשון הברייתא, רק דהנ"ל קאמר
דלמרי לה כו' דש גורסין כן בדברי ר"ל כ"ר
יוסי, והנ"ל הכניס דבריה כאלמנע כדבריה כ"ר
אחאן למ"ק לפניו כ"מ ע"ב, לו ע"א, וטעמא כזה
דברי החום ד"ה אחר לך ר' יוחנן כו' לא
דלמרי כו', דמ"ה תקיף דלמה לא אחר כהנ"ל
דלמרי לה זה וזה לחיוב, ולפי מ"ש א"ש וכו'.
(מורה"ש)
ותבא. יבמות יב ע"א, מנחות לה ע"ב ד"ה
אלא.
בתביר חייב. (כ"מ פטו.) תוספות ד"ה
יאל.
תבאי היא. נזיר כט ע"ב ד"ה ימלא.
(ר"ש)
דכ"ע מעשה אילפס. לקמן ע"ב ד"ה
דילמא.
יתבי רבה. גיטין יא ע"ב ד"ה יתיב, ע"ז סג
ע"ב ד"ה ותיב.
ראבוקה כנגדו. עמש"ל ע"א ד"ה שהרחיק.
(ר"ש)
עיסה של מע"ש. סנהדרין ק"ב ע"ב,
מנחות סז ע"א ד"ה מה, סוכה לה ע"ב, לקמן
סב ע"א ש"ס הו"ל, וע"ש ע"ב ד"ה לימא, דף
ט, דף מט ע"א.
אמר רב אפי. חלה של מעשר שני ע"ב,
ע"י העמק שאלה שאלתה קל"ז אוח ח"י דר"א
לשעמיה דק"ל כדריס דל"ן פוחחין כהרטה
ו"ל"ה הו"ל ואי בני מישל דל"ן כד"ו למנא
פסח משא"כ לר"ד, וזהו מ"ה הרב"ז על הת"כ
פ' קדושים להוסיף לכס הנואפו דרי"ג ס' ס"ל
כ"י דמעשר שני ממון בעלים ור"ע ס"ל ממון
גבוה כ"מ, וק' מלפניו ט"ו וע"י דר"ע ס"ל
פוחחין זב דבה, אבל שוב הו"ל דר"ע ס"ל אין
פוחחין, וז"ל דלא ס"ל ג"ו ב"ה דלחם להם, ע"י
ירושלמי פ"א דתלה וכו' וע"ש בקרבן העדה.
(מורה"ש)
לדברי ר"מ פטורה מן החלה. ע"י כ"מ
להרמ"ם פ"ו דכורות ה"ד ליכש כפס הר"י
קורקס פסקי הרמ"ם, דספק כ"מ דממון
גבוה ועכ"י פסק דמע"ש חייב כהלה, ע"פ
המוספתא דתלה פ"א דלחמא ס' עיקת מע"ש
שני חייב כהלה ספק מדומע חייב כהלה דברי
ר"מ כו', ומשמע דר"מ חייב נס על מע"ש, וכן
מספרי [שלא קן] מתיב דלחמא חס דתרומוה
ומע"ש פטורים מן החלה משום דהו"ל קדש
קדש אבל אמרו חכמים עיקת מע"ש בירושלמי
חייב כהלה, ולשון זה קדש לר"מ הוא דממון
גבוה ועכ"י מסים דחייב עיקת מע"ש בירושלמי

פ"ה ה"ה, מע"ש פ"ה ה"ב לענין חוב חלה
דמע"ש דפסור חסם לר"מ ג"כ משום דל"ל כ"ר
אפי והרמ"ם פסק כ"ר חייב ע"ש, וק"ל מהא
דלחמא חס כהנה ברייתא לקמן לה ע"א לימא מסייע
ליה עיקת של מע"ש כו', וכדעמי כפסרי ומלמא
בשעה"מ פ"ה שהקפאה אוח ע"ש מ"ש כו'.
(ר"ש)
תוספות. ד"ה ות"ק. חימה לר"י כו'.
נ"ב יעוין חוס' ונחמס דף לה ע"ב ד"ה עירה,
ובשנת דף מז ע"א.
בא"ד. אי אפשר שלא יתבשל מעט. ע"י
חוס' ונחמס לה ב', ע"י מנ"ה ס"י חסו ס"ל קל"ג
פד"ה גם מ"ש, וע"י כה"ש פ"ג דתלה ע"ז
כשם הירושלמי, וע"י ס' מוות דעת ס"י לא ס"ד.
(מורה"ש)
בא"ד. ע"י כה"ש. ותמיהה על לשון הר"ש
כפריקן ס"י כ כשם ר"ש וז"ל אע"פ שחלטו אין
בא לדי חמין ומולגין ע"ג הקמח היא
החוטמת, דהא אין קי"ל דתמיהה נגד לקמן
(עו.) ע"ש כ"ש ד"ה אשחאל.
ד"ה דכ"ע. בירושלמי פ"ק דחלה. ה"ג
ונמ"ש החום דע"י משקה מודה ר' יוחנן, ע"י
כזה כה"ש פ' ד"ה ר' יוסי שדעת הרמ"ם
אין כן, אלא דר' יוחנן לדברי ר"ל קאמר וכלנד
ע"י משקה ע"ש.
בא"ד. על לפנצול"י כו'. נ"ב עין כפסקי
תוספות, ובכורות לו ע"ב.
ד"ה הדיק. א"כ מאי מיבעיא לר"ב
יוסי. נ"ב ע"י רש"י ודבריו דמוקים. ולכאורה
היה נ"ל לפרש כיון דלכחמלה הו"ל ס"ל דהרחיק
כפניו עדיף פליגי בה, אבל כהרמ"ם מנחות לא
פליגי, וכו' דמשיי אפילו כהרמ"ם מנחות פליגי
כל שכן כהרמ"ם כפניו, ואס כן מאי מיבעיא
ליה. אך י"ל דתמיהה מיבעיא ליה בהרמ"ם
מנחות מאי ס"ל לר' יוחנן, ואמ"כ דהשיב לו
דברי פליגי, מיבעיא ליה בהרמ"ם כפניו מאי
ס"ל להכי לקס אימא דר"ל מודה, או דר"י
מודה כזה דלפניו על די מסקין מקרי לחס.
(מ"ה)
דף ל"ח ע"א
גמרא. מצוה של מע"ש כו' יד"ה בפסח
אתרוג שמע"ש כו' יד"ה ביהו"ט. לכאורה
יפלא מדוע נתנה הכורס עם הפרטי מתי"ט
ובאחריו עם הכללי ולא פרטו כשם סוכות. אבל
כזה ואלוהך פתחת לשון חז"ל והוא דמוכר כ"פ
ולב הגזול דלמס לא בעינן רק ביו"ט הראשון,
ולכן אחריו שלם ע"י ר"מ דלא מקרי לכס
מ"מ כשר הוא לשאר הימים, לוחא אחר ב"ש
לשולל דאינס נקראין י"ט ע"י מג"ח חל קמ"ה,
וזמנה שאמר פסח נ"ל דלא לכלול בו פסח שני
שאינו נקרא יו"ט מ"מ דמי כזה שריס לפ"ר.
(ר"ש)
ירצא בו י"ח כפסח. (פסחים מו.) מד"ה
הואיל.
אלא מצה מי כתיב מצתכם כו'. ע"י
ס"מ בית אפרים א"ה ס"י לו כסופו. (מורה"ש)
מה דהלך משלכם. ע"י ר"ש כאן שהביא
הירושלמי שנת פ"ה ה"ג, חלה פ"א ה"ה נתנה
גולה לענין ברכת. ומנא ג"כ כפסחים.
(ר"ש)
בעי רשב"ל. ירושלמי פ"ב ה"ד, מנייה
פ"א ה"ב ע"ש.
איכא דאמרי. בירושלמי שם הוא ע"ש ר'
נון כר חייב ונפתי רש"ל כהלה מע"ש הוא
אחריו, וע"י גליון סס. וקושימו מיושב כדונת
הירושלמי ג"כ כטוהר ג"כ כיון שאין לו היאר ע"י
פדיון כשיטמא לא מקרי נאכל ככל מושבותיכם
וכדלחמא חס.
הואיל ואילו לא קרא. לפניו ע"ב, שנת
זה ע"י ד"ה והכרחה, וע"ש לה ע"א רש"י ד"ה
א"ד, לקמן מה ע"א ד"ה הו"ל, וד"ה הו"ל,
וע"ש מז ע"ב ד"ה הו"ל, יומא סג ע"א, מנחות
קב ע"א.
חלת תודה. לפניו ע"ב ד"ה אין, וע"י לו
ע"ב ד"ה דלמרי, וע"ש מ' ע"א, חולין ו' ע"א
רש"י ד"ה דמנייה עיקר, דהו' ע"ב, מנחות כו
ע"ב ד"ה שמתעין, וע"ש טו ע"א.
חלת תודה ורקיקי גיור כו'. ע"י פ"ו בית
אפרים א"ה ס"י מ' דף י"ח סע"ב. (מורה"ש)
ר"ש"י. [ד"ה תרי זמיני. אבל אתרוג
מע"ש הואיל דאיתיהיב ליה כו' כ"י דל"ל.
(ר"ש)
ד"ה ואליבא דרבנן (בסופו). ע"י
טומאה נפדה בה כו' כ"י דל"ל.
ד"ה דילמא כו' (הב' הבא לא

כ"ב יעוין שם תוספות סוכה. (ר"ש)
בא"ד. אי ישראל עני. לכאורה אפי' עשיר
מטעם דאי בני הוה מפקי בו. וז"ל דק"ל
להמוס' דלא מהני טעם זה אלא גבי דמאי דזיב
ע"ה משערין, וע"י מלשון רש"י שם ד"ה השקפה,
וע"י לקמן (מו): תוד"ה הו"ל ה"ב, ובעיקר
מירוסלם עמש"ל נק"ה להש"י ס"י לו כס"ד,
ועמש"ל כטוהר (לה). כהר"ה אח"ה בע"ה.
(ר"ש)
ד"ה אבל. אי נמי כיון דמדרבנן אין
להם פד"ה כו'. נ"ב עין לפניו כ"א ד"ה אין
וע"י דמנשה מלך פ"ו מה' תרומוה ה"ה,
ובשנת המלך ש"ח מה' ח"ה לולג ש' שאחרי כו',
אי מילי דאסור מדרבנן מיקרי לא מה אף
מלחוריימא.
בא"ד. כיון דמדרבנן אין להן פד"ה,
ע"י ששה"ש מלה סא ד"ה סוף ד"ה אמנע,
ע"י ג"ש ס"י כה סק"ג.
בא"ד. אין לה פד"ה כו' כ"ל.
(מנחות מנחה)
ד"ה או. ל"ל אלמור כ"ל.
בא"ד. כמו שאין לומר הואיל ולא קרא
לו שם מעשר. נ"ב ובעני' דין דמיון דומה
דהחם לא מניו ס' מעשר נאכל כמנחות, דאי
לא הוה קר' שם לא היה עליו ס' מעשר כלל,
אבל הכא שם מעשר נאכל כמנחות לא הוה
ירושלמי רק דשם מעשר בירושלם לא מניו
היאר, אבל כ"פ מעשר גירא' לו היאר, אך
בלחמא דכריסא נכונים דהא דמעשר יש לו היאר
כמנחות הוא ע"י חלוט שמחלו על כסף ויאל
המעשר לחולין, א"כ אין זה מעשר כלל רק הכסף
הוא המעשר, וא"ל דל"כ גם כהך דאי מנח
פריק לה נמי יומא הכין, דלא מניו שם מעשר
נאכל כמנחות דהא אס נטמא פריק שוב אינו
מעשר. אך ע"י חלקו דהכא כזר נעשה בו מעשה
המעשר הוא הכהן לירושלים, אבל הכא אס לא
הביאו לירושלים לא חל עליו ס' מעשר כלל,
דעיקר מנח מעשר הוא הביאו לירושלים, ועדין
אינו מיושב דגם כמנח פריק לה כשפדוה שוב
אינו מעשר כלל, ומה לי כזה שכבר נעשה בו
מעשה המעשר בעת שהיה כזה מעשה המעשר לא
היה נאכל בלחמא ככל מושבות, אלא ע"ב לר"ך
אחא לומר דל"ן אנו פקוים כשם מעשר אי נאכל
בעדו שמו עילוי, רק ק"ל ע"י שיש לעימא או מקנה
לחלה ככל מושבות, דל"טו אן על ס' מעשר
מדריגין, אן עניקסו או דמדיגין אי יכול ללחם
זה די מלה אי יכולה להאכל ככל מושבות, וע"י
אנו וזכרים שיהי יכולה להאכל ע"י טומאה,
ואס תאמר שאו לא יהיה לו ס' מעשר, מה לנו
כזה אנו כריכין אנו ליה שיאל מזה שיש לה ס'
מעשר, אך לפי זה יקשה לו קושיא אחרימי
כשלהם הואיל ואי מיטמא א"ש דעדין יש חקנה
לפיסו או לטמאותיה ויהי נאכל ככל מושבות, אבל
הואיל ואי לא קרי לה ס' סוף סוף השחא דקרי
שם שוב אין לה היאר כמנחות, וז"ל כיון דק"ל
נשאלין על ההקדשות עדין יכול לחשולי עליה,
ולפי זה ממילא לא קשה קושיות החום יומא
הואיל ומה העלה לירושלים סוף סוף עכשיו
דעפשה שוב אין לו חקנה, והו"ל ג"כ ככריס
מספקא לו אי יכול לשאלו עליו כיון דהחייבו הוא
על אומיו החמשה שכרה דוקא לא דמי לתרומוה
מעשרות, ואס נאמר דאינו יכול לישאל עליו לא
קשה קושיות החום, לפמ"ש דהכי דעכשין אין
לה חקנה להיות נאכל כמנחות אינו מוטיל מה
שהיה על מקדש חקנה.
ד"ה רבי יהודה. טעמיה כו'. כ"ה גם
כפסרי רחא קו.
בא"ד. ורבנן כו' וסביר דלקוח טהור
נפדה בר"מ. כה"ש כה"ש טהור כה"ש דל"ל לא כו',
אחמך לקוח טהור כה"ש טהור כה"ש דל"ל ליה
רבנן כה"ש, ואין כאן מתיב כלל דלמני ביאלה כה
כחולין (פטו): לא ר"י טעמא דנפשיה קאמר,
ובשלה בכורות וכו' ר"מ למאי דפריעה ליה
קאמר, ובזכמים (פטו) א"ל ר"א לר"י א"ס
שקטנו כנפשו לטם שאלים ויכתי כו' לפי
המוספות ע"ש, ובחדוש הבחמה הרבה דוגמאות
כאלו, ודע שדרכו זו דכסף ראשון לר"י הביאו
החום כ"מ כשם הפסרי וס' הקשו דהא
כמנחמין אחא ח"ל ר"י ר"ל, הנה לפמ"ש הכא ה'
אחרינה א"ל וז"ל קר'ה, הנה לפמ"ש הכא ה'
דל"כ טהור כ"מ ג"כ מהאי דרשה נפקיה
וז"ע, ואי קשיא ה"ל להשיב לרבנן מהך קר'ה,
כזר מילתו בירושלמי שם אלא מן מה דלמחויין הו"ל
מק"י הוא מוטיל לון ע"ש הביאוהו הר"ש וש"ס
שם, ומניו הרבה כדכ"ה התחילה שלא לומר טעם
הויהרי מ"י חוס' סוכה וכו'. ד"ה ר"י, וכו'.

גמ' ר' יוחנן
ר' יוחנן
ר' יוחנן

שיל"ת

ספר

חתם סופר

דרשות

השלם המפואר

כרך רביעי:

שבת הגדול, פסח, שביעי ואחרון של פסח
ספירת העומר, שבועות, מגילת רות

מרבנו משה סופר זצוק"ל

בעל שו"ת וחייושי "חתם סופר"

יצא לאור במהדורה הראשונה בשנת תרפ"ט מכת"ק,
בתוספת ציונים מתנ"ך ומחז"ל, והערות "שער יוסף"
על ידי הגה"צ רבי יוסף נפתלי שטרן זצ"ל חתן הג"מ שלמה אלכסנדרי סופר זצ"ל
בן מרן רבי שמעון סופר זצ"ל אבדק"ק קראקא ובעל מכתב סופר
בן מרן רבנו המחבר זצ"ל

ועתה יוצא לאור במהדורה מושלמת חדשה ומפוארת

על ידי מכון להוצאת ספרים וחקר כתבי יד

ע"ש החתם סופר ז"ל

עיה"ק ירושלים תוכב"א

תשע"ה

מהדורת נוסענצווייג

עשה כך ומחר כך עד שיאמר עבוד עבודה זרה (שכת ק"ה ע"ב).

העולם שמתוך עבודה קשה כזה ראוי לשוב אל ה'.

ועל

דרך הלצה אני אומר, כי ידוע כל זמן שהיצר הרע עושה שליחותו כדרכו, לאמור עבור עבירה פלונית אזי אין הפסד כל כך, אך שמחליף שמו ואומר שהוא יצר טוב ומתעה לומר על עבירה שהיא מצוה, וזהו נגד רצון הבורא. ובזה פירש מ"ו הגאון מהו פנחס בעה"מ ספר הפלאה מה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים פ"ו י"ד) אלוקים זדים קמו עלי ועדת עריצים בקשו נפשי ולא שמוך לנגדם, פירוש לא שמו אותך למתנגד נגד דבריהם, שהיו מחליפים העבירה במצוה א'. לכן כל מרור דאשתי שמיה ויש לו שם לווי פסולי - אלא צריך להיות שמו יצר הרע ממש.

דרך היצר להטעות שעבירה היא מצוה, ולכן מזהר שהוא נגד עינו הנפש עם שם לווי פסול

מזכירים היו ב' זני שעבוד, שעבוד הגוף שעבוד הנפש

→

מצה רומזת לעבודה המביאה להטובה, ולכן טאכלת בכל מקום, כדי שתמיד ישובו בחטוב

אמ"מ יהיה איך שיהיה, מצה מרמז לעבודה הגורמת תשובה והכנעה, לכן נרמז במצה גם החירות כי הא גרמא להא, ושניהם כאחד מסייע לקבלת התורה, על כן מצה מרמז לקדושת ישראל ומצוותן. גלל כן רצה הקב"ה לזכות את ישראל שיהיו צדיקים וחסידים בכל מקום ובכל זמן ולא יהיו קדושים דוקא בבית המקדש, וחוצה ממנו ישובו לכסלם ח"ו, ועל זה נאמר (ירמי' ד' י"א) המערת פריצים היה הבית הזה וגו', לכן מצה שאינה ראוי לאכול בכל מושבות אין יוצאין ידי חובה (פסחים ל"ז ע"א), דבעינן בכל מקום מוקטר ומגוש לשמי (כמלאכי א' י"א).

המצה היא נגד עינו הגוף, הגורם בדרך כלל להטובה, אך במצרים לא היה כן

אמנם מצה הוא זכר לעבודות עינו הגוף לחם צר ומים לחץ, וזהו אך טוב לנפש, יאי עניותא לישראל (חגיגה ט' ע"ב), להתם חטא ולכלות פשע, ולרוב מביא זה לתשובה גמורה. וזה היה החדוש מטומאת מצרים ערות הארץ, אעפ"י שהיו מעונים בכבלי הגלות מ"מ הביאום לעבוד עבודה זרה, וזהו וימררו את חייהם בעבודה של עבודה זרה הנ"ל, בחומר ובלבנים פירוש מתוך עבודת חומר ולבנים מה שהוא תוך לדרך

ימין מקרבת - רק בזמני הקדושה, כדי שלא יביא לפילה

והנה היצר הרע אי אפשר לעקור מכל וכל, וצריך להיות שמאל דוחה וימין מקרבת (סוטה מ"ז ע"א), דקדקו לומר ימין מקרבת, לזה הקריבות צריך ימין קדושה רבה, שלא יפול בפתוייו ח"ו, לכן לא התירו עונה לתלמידי חכמים כי אם בליל שבת (כתובות ס"ב ע"ב), זמן הגורם קדושה, לכן לא ציוה על מרור כי אם עם פסח קדשי ה' ובירושלים עיר הקודש, לא זולת, כי צריך דוקא ימין מקרבת כנ"ל, מה שאין

י. ראה גם ויק"ר ט"ז ח': "יצר הרע שתחלתו מתוק וסופו מר". יא. ראה פנים יפות פרשה בראשית ד"ה ואכל וחי, קדושים ד"ה לא תטנא, ואתחנן ד"ה כי כל האיש, כי תבא ד"ה והיית ממשש. יב. טעם נוסף למרור דוקא שאין לו שם לווי, ראה להלן פסח דרוש ט [רס"ו ב] ד"ה ועד"ו. יג. ע"ע לעיל שבת הגדול דרוש ח [רכ"ו א] ד"ה והנה כתיב. יד. "וכי חשבתם שהיה הבית הזה (הבהמ"ק) כמערת הפריצים שכאשר יעשו התועבות ילכו להחבא במערה, כמו שיש הדבר הזה עם לבכם לעשות התועבות ותחשבו שהיו נצולים בבואכם אל הבית". עפ"י רד"ק ומצ"ד.

לְבַעַל וְהִלֵּךְ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אַחֲרַי אֲשֶׁר
 לֹא יִדְעֶתֶם: יוֹבֵאתֶם וְעַמְדַתֶם לְפָנַי בְּבֵית
 הַזֶּה אֲשֶׁר נִקְרָא שְׁמִי עָלָיו וְאִמַרְתֶּם נִצְלָנוּ
 לְמַעַן עֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה:
 16 יֵאֱמָרְתָּ פְרִיצִים הָיָה הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר־
 נִקְרָא שְׁמִי עָלָיו בְּעֵינֵיכֶם גַּם אֲנֹכִי הִנֵּה
 רָאִיתִי נְאֻם־יְהוָה: יִכְּפִי לְכוּ־נָא אֶל־
 מְקוֹמִי אֲשֶׁר בְּשִׁילוֹ אֲשֶׁר שָׁכַנְתִּי שְׁמִי שָׁם
 בְּרֵאשׁוֹנָה וּרְאוּ אֵת אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי לוֹ מִפְּנֵי
 רַעַת עַמִּי יִשְׂרָאֵל: יַגְוַתָּה יַעַן עֲשׂוֹתְכֶם
 אֶת־כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה נְאֻם־יְהוָה וְאִדְבַר

ומשתבעין ומסקין בוסמין לבעלא ואולין בתר טעות עממיא דלא ידעתון: ואתון אתון וקיימין קדמי בביתא הדין דאתקרי שמי עלוהי ואמרין אתון שזיכנא בדיל למעבד ית כל תועבתא האלין: יא הכבית בנישת רשיעין הוה ביתא הדין דאתקרי שמי עלוהי בעיניכון אף קדמי פן גלי אמר יי: יכ ארי אוילו כען לאתר בית שכןתי די בשלו דאשריתי שכןתי תמן בקדמיתא וחזו ית דעבדית ליה מן קדם בישת עמי ישראל: יג וכען חלף דעבדתון ית כל עובדיא האלין אמר יי ושלחית לוחכון ית כל עבדי נבניא מקדים רשיי

וממליל ולא קבילי ואתנביאו לכון וי תבהון: יד ואעביד לביך דאתקרי שמי עלו דאתון רחיצין ב ולא תרא דיהכית לן ולאבהתכון כן דעבדית לשילו: טו ואג יתכון מארעא ב שכןתי כמא דאגלי ית כל אחיכון ית ורעא דישראל: טז וא לא חצלי על ענ הדין ולא תתחנן עליו כבעו וצלו ולא תב מן קדמי ארי לא רע קדמי לקבלא צלוח יזהלית את חזו נ דאינון עבדון בקרוניא

וכי אלה תעשו וועיל ההיכל לכם: (יא) המערת פריצים. היה צעניכס הבית הזה, נממיה: הנה ראיתי. סך

הוא צעניכס: (יד) כאש

מצודת דוד

מצודת ציון

(י) ובאתם. אחר המעשים האלה תבואו אל ההיכל (י) נצלונו. מלשון הצלה: (יא) המערת. ענין חפירה בקרקע: להתפלל שמה, ותאמרו הנה בזה נצלנו מהעונש הראוי לבוא על מעשים כאלה: למען עשות. למען תשובו לחטוא ולעשות שוב המעשים האלה, ותהיה בית ה' סיבה ועזר לעשות התועבות, כבוטחכם בו: (יא) המערת. האם חשבתם שהיה הבית הזה וגו' בעיניכם כמערת הפריצים, שכאשר יעשו התועבות ילכו להחבא כמערה: גם אנכי. רוצה לומר כמו שיש הדבר הזה עם לבבכם לעשות התועבות על כטחון ביאת הבית, גם כן אני רואה שכן הוא עם לבבכם, ולא נכחד ממני: (יב) לכו נא אל מקומי. רוצה לומר התכוננו עתה אל המשכן אשר עמד בשילו: בראשונה. עד לא נבחר ירושלים: את

מצודת דוד

(יג) עניתם. מלשון עניה ותו הרמת קול: בעדם. בעבורם: תפגע. ענין בקשה. וכן (יז) האינד. האיך אתה. וכן א (יז) ובחוצות. בשוקים: יח סבערים.

אפרים, והם בני עשרת הג (טז) ואתה. לירמיה ידבר ע שומע אליך: (יז) האינד. ו

שכינתי ממנו, וגלה הארון נ חששתי לכבודי, אחר שהיו בבית הזה, לפיכך אל תבי ושלשת הפטוקים הבאים אד (טז) את כל זרע אפרים. ו אותם לאפרים, לפי שהמי

(טז) ואש תפגע בי. אין פני

רד"ק

מעונשם כעבור שתבאו ותעמדו לפני כבית הזה, כאשר אתם אומרים אחר שתעשו כל התועבות האלה ותבאו בבית הזה ואמרתם נצלנו. ופירוש, אתם אומרים נצלנו, בעבור שתשובו לעשות את כל התועבות האלה: (י) ובאתם. מפורש הוא: (יא) המערת פריצים. וכי תחשבו הבית הזה כמו מערת פריצים. וכן הוא בעיניכם הבית הזה מה שתחשבו שאתם נצולים כבואכם אליו, הוא כפל עונכם שתעו פניכם לבוא אלי אחר עשותכם מה שמנעתי לעשותו, אין זה אלא פריצות ועזות מצח וקשי לב שתעשו היפך רצוני ותבאו לפני, זה מרד גדול והכעסה: גם אנכי הנה

מכילי וזכרתי
 נחתי אצלך
 . רמיג
 כהנא
 מנא

דרוש יח

[שביעי של פסח תקצ"ה לפ"ק]

חירות עולם - חירות מהעולם ותאוותיו

ויסב אלוקים את העם דרך המדבר ים סוף (שמות י"ג י"ח). במדרש (שמו"ר כ' ט"ז) **מכאן אמרו אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב**. עיין מה שכתב מורי בהפלאה פרשת בשלח (ד"ה כי קרוב). וקרוב לדבריו ז"ל אסביר אני, כי כתיב (בנוסח ברכת קר"ש דערבית) **ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחירות עולם**, נראה שהיה חירות מן העולם כי אפילו המולכים בכיפה משועבדים להעולם, תאותיו וצרכיו הרבים, וכתיב (קהלת ה' ח') **מלך לשדה נעבד, והתאוה וצרכיו מכריחים אותו ומעבירים אותו על דעתו ועל דעת קונו, ונשי שלמה יוכיחו**, ואין כאן חירות, אך רשב"י וחביריו הם המה חירות מהעולם והבליו.

הסבת ישראל - דרך המדבר - להוציאם משעבוד העולם

וכבה הוציא הקב"ה ישראל ממצרים לחירות עולם על מנת שלא ידאגו ולא יחשבו כלל על צרכי העולם הזה, ועל כן **ויסב** אלוקים את העם דרך המדבר ארץ לא זרועה, ודרך ים סוף ולא יעמוד בפניהם, וזהו חירות עולם. ומשום כן אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב כמלך בגדוד כי הוא המושל ולא העולם מושל בו.

ונ"ל בנסיעתם מים סוף כבר היו משועבדים [להעולם] כי הסיעם משה רבינו ע"ה בעל כרחם מבית הים (ילקוט רמז תנ"ד), ונצטער כל אחד חבל על כלי פלוני שהנחתי ולא יכולתי להסיעו עמי, חבל על מרכבה פלונית וכדומה, וכבר נשתעבדו להעולם, משא"כ ביום ראשון של פסח, על כן למען תזכור יום צאתך (דברים ט"ז ג'), ולא יום קריעת ים סוף כי לא היה חירות עולם.

והנה לבאר ענין מצה וחמץ, ומה שאומרים היצר הרע הוא השאור שבעיסה (ברכות י"ז ע"א). כי מצה הוא כמות הלחם כמו שהוא, וכשנתחמץ מתיפה ועולה למעלה בשקר וכיזוב, כי לא נתוסף על כמותו אפילו כל שהוא, והיפוי הוא שקר וכיזוב. והמטעה הוא השאור שבתוכו, והשאור בעצמותו מגוול, כשהוא בעינו בורחין ממראיתו מטעמו וריחו, וכשהוא טמון בעיסה מיפה ומעלהו ומרבה כמותו במראית העין, והכל שקר וכיזוב.

אך המצה הוא אמת, קושטא קאי (שבת ק"ד ע"א), כתוכו כן ברו הכל שוה.

המצה צריכה עסק, והבטלה מביאה לדי' טיעום

א. עיין מ"א י"א א' י'. וע"ע שבת נ"ו ע"ב. ב. ע"ע דברי מרן בשו"ת חאו"ח סי' ט"ז דבהזכרת קריעת ים סוף אין יוצאין ידי חובת זכירת יציאת מצרים, וכ"כ מרן בהגהות שו"ע סי' ט"ז, ובהגהות רבי עקיבא אייגר שם כותב על דברי רבינו: "ולענ"ד תורת אמת בפיו של משה", והביא שכן מבואר בשמו"ר כ"ב ג'.

ואמנם אם מן הוא יתחמץ ו צריך עמל ויו והבטלה מבי (כתובות נ"ט ע

המכה בעב את עולם המעביר בליל מכות בני בזכות אבות ו לא זכו ישראל, אלא עבדים, אותם מארץ והחירות הלז לא יחזור הדו המקום חליל בזכות האמונו: כי ויצאו נילג ובמשה עבדו בנים למקום, כשאין עושין עבדים ולא ב כשהכה בעבד עמו מתוכם, ו עולם הוא מי בני"ז דייקא בנים, אך על

ביצ"מ נקראו עבדים לעולם, ובקרי"ס נקראו בנים אך רק כשעושין רצונו

→ החמצת הלחם מייסדתו בשקר וכיזוב

ואמנם אם מניחים המצה בלי עסק גם הוא יתחמץ ויחמיץ עיסות אחרות, כי צריך עמל ויגיעה בתורה או במלאכה, והבטלה מביא לידי שיעמום וזימה (כתובות נ"ט ע"ב). על כן ז' ימים, כל שבעים שנה, יאכל עליו מצות לחם קודש כנ"ל, קושטא ולא שיקרא, וכן כל המנחות מצות תאכל במקום קדוש (ויקרא ר' ט'). והארכת עוד בזה בעזה"י, וכאן אין מקום להאריך.

דרוש יט

[שביעי של פסח תקצ"ו לפ"ק]

ביאר סמיכות לקיחת עצמות יוסף להסבת ישראל במדבר

ולא נחם אלוקים וגו' כי אמר פן ינחם העם וגו', ויקח משה את עצמות יוסף וגו' פקוד יפקוד אלוקים וגו' (שמות י"ג י"ז-י"ט). נ"ל הפסוק רצה לתרץ איך חשד הקב"ה את ישראל פן ינחם, ומשה רבינו ע"ה נענש על שאמר והן לא יאמינו (שבת צ"ז ע"א). אך הרי ישראל לא לקחו עצמות יוסף אעפ"י שהיו מושבעים ועומדים, וחלילה להם לעבור על שבועת זקנים, אלא שלשון השבועה היה פקוד יפקוד אלוקים, והם היו מסופקים אם זו היא פקידת אלוקים, על כן אמרו בשלנו אנחנו רשאים לשמוע למשה אך לא בעצמות יוסף אולי ישארו במדבר, וכיון שלא נתעסקו בעצמות יוסף מספק הנ"ל, על כן לא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים פן ינחם, וק"ל.

ש'ע' מ'אות' ר'כב' בחור (שמות י"ד ז). ר"ת וס"ת שמ"ר שב"ת, הארכת במקום אחר. וחמ"ץ במלואו ח"ת מ"ם צדי"ק גימטריא שב"ת, יש להאריך ואין כאן מקומו.

המכה בעברתו כל בכורי מצרים ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחרות עולם המעביר בניו בין גזרי ים סוף. נ"ל בליל מכות בכורות לא לקו בזכותם אלא בזכות אבות ובזדונם של מצרים, ועל כן לא זכו ישראל עדיין להיות בניים למקום אלא עבדים, עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים (ויקרא כ"ה מ"ב), והחירות הלז הוא חירות עולם, כי לעולם לא יחזור הדבר שלא יהיו ישראל עבדי המקום חלילה. אך בים סוף שעברו בזכות האמונה, כדאי האמונה שהאמינו בי ויצאו (ילקוט רמז רל"ג), ויאמינו בה' ובמשה עבדו (שמות י"ד ל"א), אז נקראו בניים למקום, אך איננו חירות עולם כי כשאין עושין רצונו של מקום נקראו עבדים ולא בניים (שמו"ר כ"ד א'). והיינו כשהכה בעברתו בכורי מצרים או ויוצא עמו מתוכם, כעם של מלך, וזהו לחירות עולם הוא מלכם והם עמו, אך המעביר בניו דייקא בין גזרי ים סוף, בבחינת בניים, אך על זה לא אמר לחירות עולם.

ביצ"מ נקראו עבדים לעולם. ובקרי"ס נקראו בניים אך רק כשעושין רצונו

שום יעולם

חתם יקר

זה ילקו

7 ← וְהִנּוּתַרְתָּ מִמֶּנָּה יֹאכְלוּ אֶהָרֵן וּבְנָיו
 מִצֹּת תֹּאכַל בְּמָקוֹם קָדֵשׁ בְּחֵצֵי
 אֶהֱלִמוֹעַד יֹאכְלוּהָ: לֹא תֹאפֶה חֲמִץ
 חֶלְקֶם נָתַתִּי אֵתָהּ מֵאֲשֵׁי קָדֵשׁ
 קִדְשִׁים הוּא כַּחֲטָאֵת וּכְאֲשָׁם: לֹא כֹל
 זָכַר בְּבָנֵי אֶהָרֵן יֹאכְלֶנָּה חֶקְעוֹלָם
 לְדַרְתֵּיכֶם מֵאֲשֵׁי יְהוָה כֹּל אֲשֶׁר־יִגַע

קדם יי: ט ודאשתאר מנה יכלון
 אהרן ובנוהי פטיר תתאכל
 באתר קדוש בדרת משכן
 זמנא יכלנה: י לא תאפי
 חמיע חלקהון יהבית יתה
 מקרבני קדש קודשין היא
 כחטאתא וכאשםא: יא כל
 דכורא בכני אהרן יכלנה קום
 עלם דדרתיכון מקרבניא דיי כל

דיקרב בד
 עם משה
 אהרן ובנו
 ביומא דרנ
 בחלת כ
 תדירא
 ופלגותה
 מסריתא
 רביכא ח
 בצועין
 ברעוא ג

לקח בהיר

רשי

ללקוט כל הלבונה ולהקטירו, וכל זה מוכרח מן הכתוב, שהרי אמר תיבת והקטירי אחר הלבונה, הרי שגם הלבונה בהקטרה, ואמר ואח "כל" הלבונה א"כ אי אפשר שיהא קומץ אחד הסלת והשמן והלבונה שהרי הלבונה ענמו היא קומץ שלם, ועוד שלא אמר הכתוב מסלת המנחה ומשמנה ומלבונתה, הרי שהלבונה היא חוץ מקומנו, וכל זאת כבר למדנו בפ' ויקרא, לזה גמר אומר רש"י שגם המדובר רק ממנחה אחת וכאן כולל כל המנחות (רא"ם): (לג) פי' הכתוב בעצמו מפרש כוונתו באומרו במקום קדוש, שגם מנחה לוי (הר הבית) מקום קדוש הוא, ואין לומר שהם ב' מקומות האחד מקום קדוש והשני חצר אהל מועד, שהלא חצר אהל מועד מקום קדוש הוא, וא"ת א"כ למה לומר

(ט) במקום קדוש. ואחרי"כ, בחצר אהל מועד (ח"כ - זכחים ג"ו): (י) לא תאפה חמץ חלקם. אף השירים (י) אסורים בחמץ* (מנחות ג"ה): כחטאת ובאשם. י"י מנחה חוטאת הרי היא כחטאת, לפיכך קמלך שלא לשמה פסולה, מנחה נדבה הרי היא כאשם, לפיכך קמלך שלא לשמה כשרה (ח"כ - מנחות ג"ב): (יא) כל זכר. אפילו בעל מוס, למה נאמר, אם לאכילה הרי כבר אמור (כ"ה ג"ב) לחם אלהיו מקדשי הקדשים וגו', אלא לרבות בעלי מומין למחלוקת (י) (ח"כ - זכחים ק"ג): כל אשר יגע וגו'. קדשים קלים או חולין שיגעו בה ויבלעו ממנה (י) ח"כ - זכחים ג"ז): שינוי נוסחאות * נחטין

יקדש. להי
 כשרה יאכלו
 אהרן ובנו
 החיפה זיוו
 בכל יום, שג
 תחתיו מצט
 מרבב (יד)
 תפיו (י"ז)
 חליעתה או
 (ח"כ - מנחות)
 פתיחה (י)
 שאינה נקמ
 שחי וערב ו
 לאשים צרי
 שורשה אפה,
 נוכח, כלומר נ
 תפיו: מג)

במקום קדוש, כבר נדרש בת"כ ובגמ' לרבות הלשכות הבנויות בחול (חוץ לעזרה) ופתח שלהם פתוחות לתוך העזרה מקום קדוש נקראו ודינם כחצר אהל מועד (רא"ם): (לד) להכי סמך חלקם ללא תאפה חמץ לומר אפילו שירי מנחה (וכ"ש הקומץ) שהם חלקם של כהנים לא תאפה חמץ (לשון רש"י), פי' הגם שעיקר הלאו בא על הקומץ, נכלל בחוכו גם השירים מדסתך לו חיבת "חלקם", ואין כאן מקומו שהיה לו לסמכו אצל והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו חלקם נחתי אותה מאשי, וכבר אמר הכתוב והנותרת וגו' מנות תאכל שמחוייבין לאכלו בלא חימוץ, וכאן בא להטיל עליו לאו, שאם אחר שהניחו להחמץ אפאו (או אחד משאר עבודותיו) עבר בלאו בין הקומץ ובין השירים: (לה) הלא חטאת ואשם אינם שוים כדיניהם ואין יכול להיות המנחה דומה לשניהם, לזה אמר שמקצת מן המנחות כחטאת ומקצתן כאשם: (לו) פי' באומה יום שהמשפחה שלו צמטמר נוטל חלק שזה ככל אחיו הכהנים, והוציא הכתוב את החלוקה בלשון אכילה, כדי לרבות בעלי מומין שיכולין לאכול ממנו לאלתר, ולא לרבות טמאים שיכולין בערב אפילו לעשות עבודה (גמרי'): (לז) על ידי ביטול או מליחה, ואינו נאסר על ידי נגיעה בלבד (כמו עומאה), ואם לא נבלע רק במקצתה חוץ מקום הבליעה, לזה אמר כל אשר יגע, כלומר רק מה שנגע (ונבלע) ולא כל החתיכה (ת"כ), ח"ל ח"כ: יכול אע"פ שלא נבלעו ח"ל בהם עכ"ל, ואע"פ שפי' חיבת "בהם" הוא להפך שההיתר נבלע באיסור, אין קפידא, שהלא היינו הך אם ההיתר נבלע באיסור (שנחשבנו ביחד) גם האיסור נבלע בהיתר (צל"ד), עוד אפשר שח"ל יפרשו אות ב"ת מחיבת "בהם" מן, כמו והנותר בבשר ובלחם שפירשו מן הבשר ומן הלחם (מ"ל), או אפשר עו"ה: שלכאורה כל אשר יגע פירשו כל דבר חולין אשר יגע, וא"כ היל"ל "בה" שהרי המנחה מוכר בלשון יחיד בכל הפרשה, לזה אמרו שחיבת בהם חוזר על כל דבר חולין, כל דבר חולין) אשר יגע (עד כדי קץ) בהם (שנכנס המנחה ונבלע בהם בחולין) (ב"ב):

נקמה גדולה
 הכם שיכה ו
 חוקד על ה
 דמם לא נק
 גם על

חז"ל (חגיגה י' ע"ב) חוגו חגא, שהוא יראה כל זכורך אל פני ה', גם כל בניך ייחוד וקשור כל המחשבות לה', ועי"ז יזכו לתזות בנועם ה'כט.

דרוש טו

בעזה"י, לפרשת צו ושבת הגדול תקס"ג לפ"ק

רב סובר שת"ח ראוי לשמינית שבשמינית דגאווה, כי זה בכלל משהו ובטל במידותיו הטובות

ואמרו חז"ל במסכת סוטה (ה' ע"א)
בר בי רב ראוי להתגאות שמיני שבשמינית ומעטרא ליה כסאסאה דשכולתא, רב נחמן אמר לא מינה ולא מקצתה, מי זוטר דכתיב בה (משלי ט"ז ה') תועבת ה' כל גבה לב. יובן הענין, כי כל האיסורים בטל ממשם כאחד בשמנה, דהיינו כזית בד' ביצים שהוא פרס^א, ועדיין נשאר טעמם. וגם הטעם נתבטל בשמנה פעמים שמנה, כי טעם בטל בששים ואחד, וכיציים צריכים ס"ב

מצות תאכל במקום קדוש בחצר אהל מועד יאכלוה (ויקרא ו' ט'). ירמוז במקום כל הפרישות שבעולם המכונה קדוש וקדושים, במקום [זה] יותר עור טוב ממנו לאחוז במדות העניות המכונה מצה, ההיפוך מהחמץ שהוא כחינת גאה וגאון. ועוד בה יתירה כי בחצר אהל מועד יאכלוה, כי פרי שזר הענווה יאכלו גם בעולם הזה המכונה חצר אהל מועד, כי הוא הפרוודור לטרקלין (אכזה פ"ד מט"ז), שם יאכלו שכרם של פרי ענווה.

76 במעלה הענווה

החוטא כלטונו נעש באשתו

כט. מרן כתב כאן בתוך המאמר שלושה דברים בשם המקובלים, ולענ"ד לא מצאתי לשון זה בכל כת"י של רבינו ז"ל להביא שלשה דברים מה שכתבו המקובלים בסגנון כזה: "ירמוז למה שכתבו המקובלים", "לפי מה שכתבו הנ"ל", "על דרך מה שכתבו הנ"ל". לכן נדמה לי לענ"ד שרבינו ראה את זה בספר תולדות יעקב יוסף (שנדפס בראשונה במעוזיבו תק"מ) שכתב בריש פרשת לך לך וז"ל: "שמעתי ממורי [הר"י בעש"ט] זלה"ה, כי נר"ג של אדם נתגלגל בז' ספירות. והנפש הם עבדיו ובהמותיו, ואם פגם בנפש דהיינו במעשה, גורם לו צער מעבדיו ובהמותיו. והרוח ממללא הוא הדיבור, ואם פגם בדיבור לשון הרע וכיוצא בזה, נעשה מדיבור זה אנשים שמצערים אותו ומדברים עליו, ונודע כי הדיבור נקרא זוג, והוא שאמרו חז"ל ראוה מדברת וכו' (כתובות י"ג ע"א), אם כן אשתו הוא רוח גם כן, זכה נעשה לו עזר ואם לאו כנגדו (יבמות ס"ג ע"א). הנשמה שוכנת במוח שמה נעשה טיפה זרעית והם בניו, ואם פגם במחשבה שבמוח גורם שיש לו צער מבניו, עכ"ל. והרי כמעט כלשונו של מרן. ואל תתמה על לשון 'המקובלים', שכן תראה בחתם סופר עה"ת בפרשת ויצא קנ"א א' ד"ה בפייט, כתב: "בפייט דראש השנה דינה ביהוסף להנחות, וכתב בספר טיב גיטין (ביר"ד יוסף) בשם מקובל אחד, במעי אמו היה שמו יוסף ע"ש", עכ"ל. והמקובל הזה היה בעל קדושת לוי זצ"ל וממנו הביאו, וז"ל: זה ימים כביר שמעתי מכבוד מחותני הגאון החסיד מוהר"ר לוי יצחק ז"ל האב"ד דק"ק בארדיטשוב וכו', הרי כינה החת"ס את הרב אבד"ק בארדיטשוב זצ"ל בשם 'מקובל', וכן להבעש"ט ותלמידו בעל התולדות כינה אותן 'מקובלים'. (שער יוסף). א. כרש"י פסחים מ"ד ע"א ד"ה ומשני, ועוד.

החוטא במחשבתו לוקה בבנים שאינם מהוגנים

(שו"ע יו"ד סי' צ"ח ס"ז), ולרש"י דיש טעם ביותר מששים, עיין בסוגיא דזרוע בשלה (חולין צ"ח ע"א ד"ה בס'), אם כן לכל הפחות צריך ס"ד שהוא שמנה פעמים שמנה, ותו כבר הו"ל בכלל משהו, וכבר עבר ובטל. ואם כן אם כל מדות טובותיו של האדם וחכמתו ותורתו הם ס"ד פעמים יותר ממדת גאוה שיש בו הרי כבר בטל ככל האיסורים - ואם תמציי לומר נמי שהגאווה נמי אוסר במשהו כעבודה זרה שאוסר במשהו, מ"מ נותן טעם לפגם מותר בו.

הגאווה נמשלה לסאסאה דשכולתא שאין בה כ"י אפי' השכולת

והנה המשיל הגאווה לתלמיד חכם כסאסאה דשכולתא, כי השכולת יש בה שמונה מינים, והם אלו, סולת, וקמח, סובין, ומורסן, ומרץ, וגם הוא נצרך לגבלו בטיט, וקש, וגבבא, ולכולם יש בהם צורך. אמנם מין השמיני הוא סאסאה דשכולתא שהוא יתר ואין בו צורך, ועוד שהיד מסרטת בו קצת, אלא שהוא מעטר השכולת ועושה אותה נאה ויאה, וה"נ תהיה הגאווה להתלמיד חכם דבר שאין בו צורך, ועוד שיהיה בעצמו לפגם גדול אלא שידמה שאי אפשר לו זולת זה כדי להטיל אימתו על הבריות מפני כבוד התורה, והו"ל כמו משהו ונותן טעם לפגם, ובהצטרף שניהם שריא בודאי.

רב נחמן דורש שגאוה פסולה אפילו במשהו ופליג על רב

ורב נחמן אמר מי זוטר מאי דכתיב תועבת ה' כל גבה לב, ר"ל אילו היה כתיב רק תועבה לחוד, היה דומה

לעבודה זרה דמשהו אסור ביה, וה"ה לפגם, והשתא דמוסיף קרא כל גבה לב, האי כל אתי לרבות עוד עירובוי דאפילו משהו ופגם אהודי נמי אסור, אם כן אפילו אחד בשמיני שבשמיני שהוא אחד מס"ד שבמדות טובותיו וגם שיהיה פגם בעיניו כסאסאה דשכולתא, נמי אסור.

ישאל המתנה על ישראל הוי כמין במינו ולא בטיל משא"כ ישראל בגוי יגבה ליבו בדרכי ה'

והנה מ"מ נראה לי דדמיון הגאווה כביטול איסורים ממש, דמין במינו הוא דחמיר ולא בטיל בעבודה זרה, והוא הדין נמי כגאווה מין במינו, ר"ל ישראל נגד ישראל חכרו שיאמר אני עשיר או חכם וראוי להשתרר עליך. אבל מין בשאינו מינו, היינו ישראל נגד אומות העולם יגבה לבו בדרכי ה' לומר אנו בני אל חי מקבלי תורתו ועול מלכותו, כאשר האריך בשיר השירים (ו' א') שובי שובי השולמית שובי שובי ונחזה כך מה תחזו בשולמית כמחולת המחנים.

בגלות מצרים לא נתגאונו על המצרים וסקענו בסומאחם

ומזה הטעם נ"ל הנקרא שבת הגדול, כי האמנם בכל הגלויות אנו בגדר הנ"ל שגבה לבנו כדרכי ה' נגד אומות העולם, ואלולי כן כבר היה יסוד התורה מתמוטט, וכרוך ה' אשר לא עזבנו, הוא אל יעזבנו ואל יטשנו לעולם. אמנם בגלות מצרים לא כן היינו כי אם עבדים לפרעה ממש, כי לא עמדנו נגדו כמו שנאמר ביחזקאל (כ' ח') איש את שקוצי

ב. דגאוה אתקש לעבודה זרה בש"ס סוטה שם. (שער יוסף). - וע"ע לשון מרן לעיל ח"ג שבת זכור דרוש ג [קצ"א ג'] ד"ה זהו: "בעלי גאוה ובעלי כעס וכו' הם עבודה זרה בעצמם לא עובדי עבודה זרה, רק עבודה זרה בעצמם". ג. כפסחים מ"ג ע"ב.

עיניהם לא

זוה נ"ל ש' אוכלים כולו מצה. ו בכל הלילו אוכלים. וה' רומז על ה' לחם חמץ ז בקבלת התו כמש"כ לעי' כן אמר שני שהיינו גולינ ר"ל כניעה לאויבינו, וז' וגאון, נגד אויבינו כגו שבגאולתינו חמץ ומצה. כולו מצה. לפרעה במצ וכו' היינו ו

ביאר לשון התנה, שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה, על פי הניל

ונבוא אל ביו להתנוצץ ז בלקחנו צא של יום שנ המצריים מ

תימה למה לא קבעו את י' בניסן לדורות, אלא את השבת שלפני פסח

והנה כמה ניסן, ודבריהם צ"

עיניהם לא השליכו, ושם נאמר (ט"ז ד) ואת ערום ועריה. L

זזה נ"ל שאלת הבן, שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה הלילה הזה כולו מצה. ויש לדקדק מאי טעמא תלה בכל הלילות ולא אמר כל השנה אנו אוכלים. והשתא אתי שפיר, כי החמץ רומז על הגובה, לכן בעצרת מקריבין לחם חמץ הרומז על גבה לב בדרכי ה' בקבלת התורה, והמצה רומז על הכניעה כמש"כ לעיל, והלילה רומז לגלויות. על כן אמר שבכל הלילות, ר"ל בכל הגלויות שהיינו גולים היה התנהגותנו חמץ ומצה, ר"ל כניעה מצד מה שהיינו נכנעים לאויבינו, וחמץ מצד אחר דהיינו גובה וגאון, נגד מה שעמדנו על דתינו נגד אויבינו כגובה לב, ואם כן מהראוי שבגאולתינו נעשה לזה זכרון טוב ונאכל חמץ ומצה, ומאי טעמא אנו אוכלים כולו מצה. ובא כמתרץ עבדים היינו לפרעה במצרים כנ"ל, ואילו לא הוציא וכו' היינו נכנעים ועבדים להם, משום כן כולו מצה.

ביאור לשון ההגדה שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה. על פי הג"ל

ישראל המתגאה על ישראל היו כמין כמינו דלא בטיל מטא"כ ישראל בנו יבנה לבנו בדרכי ה'

בגלות מצרים לא נתגאונו על המצרים וטקענו בטומאתם

ב" בניסן החל להתנוצץ נבהות הלב בזכות לקיחת הכסת ולכן נקרא שבת הגדול

תימה למה לא קבעו את י' בניסן לדורות, אלא את השבת שלפני פסח

שמתה בו מרים, קשה היכן מצינו שיום טוב גדול כזה ידחה מפני אבילות המאוחר לו. ומה שכתב [ט"ז] מפני שנבקע בו הירדן, גם כן קשה, וכי מפני שהוכפל בניסים יוגרע כח היום.

אילו היו קובעים את י' בניסן לדורות היו טועים בגול הנס, ומטעמים באבילות מרים

על כן נ"ל הכא אי הוה ביום עשירי לחדש הוה טעינן ב' טעויות, א' שנס של [ל]קחת הפסח איננו גדול כל כך שלא ידחה מפני אבילות הצדקת, אלא בודאי כשמתה בו הצדקת נדחה היום טוב ההיא, ומה שאנו עושין אותו יום גדול הוא מפני נס אחר היותר גדול והוא בקיעת הירדן. ועי"ז היה גולד טעות ב' לגרע כח אבילות מיתת הצדקת, דהרי בקיעת הירדן היה אחר מיתת מרים ואפי"ה נדחה אבילות הקודם מפני יום טוב זה של בקיעת הירדן, והיה זה פחיתות בכבוד הצדקת, ופחיתות בנס זה של מקחו מבעשור.

ע"י שקבעו שבת הגדול לפני הפסח, וזכרים גודל הנס ולא ממעטים באבילות מרים

על כן להנצל משני אלו קבעו היום טוב בשבת, ויום יו"ד שהוא בתול נזהגים להתענות בו (ארו"ח סי' תקפ"ט ס"ב) אעפ"י שנבקע בו הירדן, מ"מ כיון שמייתת הצדקת קודם לא אתי ההוא יום טוב ודחי ליה. ומ"מ אם אירע יום יו"ד בשבת עושין אותו שבת הגדול על שם הנס של מצרים, אעפ"י שהוא יום מיתת מרים משום שהנס של מצרים קדים לא אתי אבילות ודחי ליה, ש"מ כמה גדול כח הנס הזה, שהרי מיתת מרים דחמיר לן שאינו נדחה מפני נס של ירדן, מ"מ אי אפשר לו לדחות יום טוב של הנס דמקחו מבעשור וק"ל.

ונבוא אל המכוון בעזה"י כי ככל זאת ביום יו"ד ניסן התחיל קצת להתנוצץ הגובה וגודל לבב אצלינו בלקחנו צאן לפסח, על כן נקרא שמו של יום שבת הגדול שבו נתגדלנו על המצריים מה שלא עשינו כן עד עתה. L

והנה כמה שקבעו בשבת ולא ביו"ד ניסן, עיין מג"א וט"ז סימן ת"ל. ודבריהם צ"ע דמה שכתב [מג"א] משום

מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם כי אתם המעט (דברים ז' ד), ממעטים עצמכם כשאני משפיע לכם גדולה.

השאלה הראשונה שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה הלילה הזה כולו מצה. כוונת השאלה, שבכל אכילת קדשים ומנחות שנאכלת מצה, מצוה איכא למלאות כריסו מחמץ ולאכול מצה של מנחה באחרונה על השביעה (תמורה כ"ג ע"א), וכן בפסח שני, והלילה הזה כולו מצה.

בזכות שהקטינו עצמם זכו לכך, ולכן אוכלים מצה שהיא מדת ענוה, היפך חמץ שהיא מידת גסות הרוח

וזהו פירוש הפסוק וירבו ויעצמו במאוד מאוד (שמות א' ז). פירוש, כל עוד שנתרבו ונתגדלו הוסיפו ענוה הנקראת מאוד מאוד הוי שפל רוח (אבות פ"ד מ"ד) כ"א, וגם משה רבינו ע"ה הגיע למדרגת בינה בזכות ענוה, ותחסרהו מעט מאלוקים כידוע. ולזה אוכלין מצה שהוא מדת ענוה, היפוך מחמץ שהוא מדת גסות הרוח העולה למעלה כקרני חגבים, ודינו בשריפה (פסחים מ"ח ע"ב), כדאיתא במדרש (ויקרא ז' ו) היא העולה על מוקדה (ויקרא ו' ב), ולכן חמץ גימטריא חל"ק, ע"ד חל"ק לבס עתה יאשמו (הושע י' ב), אבל מצה כולו קודש לד', מצה גימטריא קה"ל, כל ישראל קהל ה' (דהיי"א כ"ח ח'), קה"ל ר"ת קירבנו ה' מקום לעבודתו.

והתשובה על זה מבואר, דישראל היו משוקעים במ"ט שערי טומאה ולא היה אפשר להוציאם לאט לאט ממדרגה למדרגה, על כן הגביהם כביכול לשער נו"ן שבבינה, לכן נזכרה יציאת מצרים חמישים פעמים בתורה, נגד חמישים שערי בינה (תיקוני ע"ט ע"ב)², וזהו ביד חזקה וזרוע נטויה וזהו חוץ מנימוס, ובאמת אחר היציאה מיד לא השיגו שוב אותה מדרגה, רק הוצרכו למנות מ"ט יום עד מתן תורה, וכל זאת השיגו בזכות שהקטינו עצמם כמו שאמרו חז"ל (חולין פ"ט ע"א) לא

הקב"ה הגביהם בבת אחת ממ"ט שערי טומאה למ"ט שערי בינה, ואח"כ הוצרכו למנות מ"ט ימים למתן תורה

מיד להם ע"א, וזהו שניהם. פסח נותיהם עליהם ות ביד מרמוז יגם על נטויה דכתיב ה על הושע ה' יב מול אוכלים היינו, ינו ביד ומילה,

וכו'. יין איך נשתנה, הנה כל אכילת מנחות מצוה לאכול תחילה חמץ, ומצה באחרונה על השובע, וכאן כול מצה

ת לשון ות חלות ול דרוש מרן גם י"ז עמוד כתי"ו מרן, בהבאת ס כשנים נפשות, לו שום

זכות, והקב"ה זוכר לו בעת צרתו, לכן באה קרבן תודה עם חלות חמץ ומצה. אולם כאן ביציאת מצרים שהיו משוקעים בטומאה עמוקה מני שאול, ולא היה להם שום זכות, כמו שהביא לקמן בעל ההגדה פסוק יחזקאל (ט"ז ו) ואעבוד עליך וכו' ואת ערום ועריה - ולכן שהיו מושכים ידיהם מעבודה זרה, כמו שדרשו חז"ל (מכילתא שמות י"ב ו) משכו וקחו לכם, משכו ידיכם מעבודה זרה תחילה - והיה הקב"ה עושה נפלאות ביד חזקה, שכמעט רגע הוציאם לחירות עולם מכל הקליפות והטומאות, ובאמת צווה עליהם שר של ים ככרוכיא מאי שנא אלו מאלו (ילקוט רמז רל"ד) - מעתה לא תבוא כאן שום חלת חמץ, אך כולו מצה, כי נתלבנו עוונותיהם של ישראל ביד חזקה ובזרוע נטויה ונפלאות גדולות, ודו"ק. וזהו תשובה ויציאת ד' ביד חזקה, והבן"ל. כ. וראה מה שהאר"ך בזה בשפע טל חלק טל שער שמיני פרק ראשון, ובפרדס רימונים שער י"ג פ"א, ושם מנה חמישים הפעמים המוזכרים בתורה, והעירו דלכאורה ישנם י"א יתירים על מספר חמישים, עיי"ש. וע"ע לעיל ח"ב ה' טבת דרוש יד [פ"ה ג'] ד"ה וי"ל בהיפוך, פסח דרוש א [ג'ו' ג'] ד"ה והטעם, ובמצויין שם. כא. יש לפרש דלכן מאד רומז לענוה דמאד (שנכתב בפסוק חסד) גימטריא מ"ה הרומז לענוה כמ"ש ונחנו מה (שמות ט"ז ג', ופירש"י: מה אנתנו חשובים). כב. עיין ר"ה כ"א ע"ב. ומה שכתב מרן כי זכה לזה בזכות הענוה, ראה עשרה מאמרות מאמר חקור דין ח"א פכ"ה. וע"ע בעץ חיים שער הכללים פי"ב, וביונת אלם מהדו"ב ח"ה פ"ה.

הקב"ה הגביהם בבת אחת ממ"ט שערי טומאה למ"ט שערי בינה, ואח"כ הוצרכו למנות מ"ט ימים למתן תורה